

Nepriklausoma

This paper was mailed
Thursday, March 15, 1990.

Lietuva

• LITHUANIE INDEPENDENTE • INDEPENDENT LITHUANIA WEEKLY •

Nr. 11 (50-tieji metai) 1990 m. • KOVO – MARCH 15 d.

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

• 7722 GEORGE St., LA SALLE, P.Q. H8P 1C4. • Tel.: 366-6220 • 50 c.

LIETUVOS ĮVYKIŲ APŽVALGA

H.N.

1918 metais vasario mėnesio 16 d. Lietuvos Taryba Vilniuje paskelbė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą.

1990 metų kovo mėn. 11 d. Lietuvos Aukščiausioji Taryba paskelbė Lietuvos nepriklausomybės atstatymo aktą.

Už jį balsavo 124 atstovai, nė vienas prieš, tiksliai 3 atstovai nedalyvavo, o 9 (lenkų tautybės deputatai) susilaikė. Tokie faktai. Už jų – neapsakomas džiaugsmas Lietuvoje ir visame pasaulyje, laimės ir kančių asaros ir begalinė rimtis.

Optimistiška mūsų antrašė, nes lyginant 1918 metų padėtį su dabartine, galima drąsiai tvirtinti, kad šiandien turime daug daugiau žmonių, sugebantių Lietuvai vadovauti, išlaikyti ir išvesti į laisvą ateitį. Grėsmių yra, kaip mes ir visas pasaulis mato ir žino, tačiau ir vilties, ir ryžto esama nemažiau, kaip 1918 metų savanorių širdyse.

Vilniaus radijas užsienio lietuvių pradėjo savo programą: "Kalba Vilnius. Gerbiamieji klausytojai, čia Edvinas Butkus. Girdite Vilniaus radiją iš nepriklausomos Lietuvos respublikos sostinės. Šiandien vakare, be penkiolikos vienuoliktą, Lietuvos Respublikos Aukščiausios Tarybos aktu atkurta nepriklausoma Lietuvos valstybė.

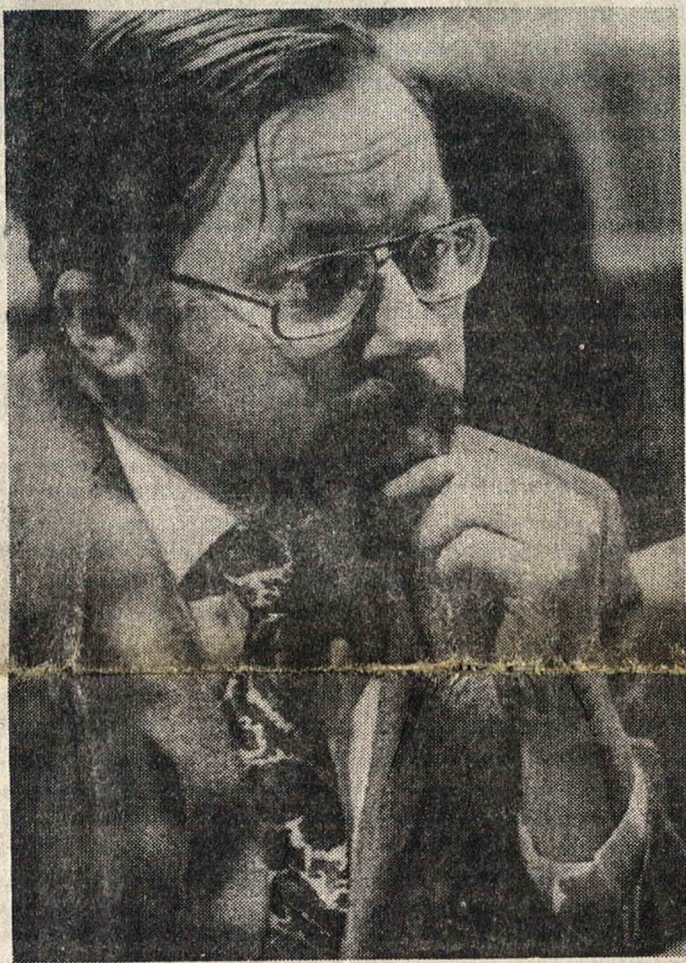
Po to buvo perskaitytas Akto oficialus tekstas lietuvių kalba, dar negautas raštu. Štai to akto pradžia, perkaityta Vilniaus radijo pranešėjo Edvino Butkaus (žiūrėkite ir idėta to akto angliškąjį vertimą iš NEW YORK TIMES dienraščio):

"Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba, reikdama tautos valią, nutarė ir iškilmingai skelbia, kad yra atstatomas 1940 metais svetimos jėgos panaikintas Lietuvos valstybės suvereninių teisių vykdymas ir nuo šiol Lietuva vėl yra nepriklausoma valstybė.

Lietuvos Tarybos 1918 metų vasario 16-tosios dienos Lietuvos nepriklausomybės aktas ir 1920 metų gegužės 15 dienos Steigiamojo seimo rezoliucija dėl atstatymo Lietuvos demokratinės valstybės niekada nebuvo nustoję teisinės galios ir yra Lietuvos valstybės konstitucinis pamatas. Lietuvos teritorija yra vientisa ir nedaloma. Joje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija".

Šis istorinis aktas buvo sutvirtintas Lietuvos konstitucijos pertvarkymo įstatymu. Naujoji Lietuvos respublikos konstitucija

LIETUVA IR VĖL NEPRIKLAUSOMA!

Vytautas Landsbergis, elected Sunday as the Lithuanian leader.

VILNIUS: Vote for Independence

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

bus priimta parlamento (gal jį vadins seimu) pirmosios sesijos metu. Priimtas įstatymas dėl Lietuvos valstybės pavadinimo ir herbo.

Nuo kovo 11 dienos Lietuva vadinasi LIETUVOS RESPUBLIKA ir jos herbas yra VYTIS. Tai priėmus, visi atstovai susie-

mė rankomis ir jas supdami kartojo ir kartojo LIETUVA, LIE-TU-VA... Po to maršą uždegė buvusi sovietinė Lietuvos TSR herbą ir jo vieton iškėlė didelę trispalvę. Visi atstovai labai pakiliai sugiedojo Lietuvos himną.

Minia, laukusi ilgas valandas gatvėje, nuėmė

STASYS LOZORAITIS Lietuvos Respublikos atstovas Washington. Pasikalbėjimai su juo ir kitais Lietuvių Bendruomenės veikėjais ir atstovais buvo transliuojami per didžiąsias JAV televizijos ir radio stotis. Panašius pasikalbėjimus su lietuviais veikėjais pradėd ir Kanados radio ir televizijos stotys.

virš pagrindinių durų kabojusį sovietinį herbą ir čia pat jį sutrypė.

Visa tai rodė televizijos stotys Kanadoje ir Amerikoje, todėl buvome tų įvykių betarpiiai stebėtojai. Buvo išrinktas Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos pirmininkas, kitaip tariant, Lietuvos respublikos prezidentas.

Kandidatavo į šią svarbią vietą VYTAUTAS LANDSBERGIS ir ALGIRDAS BRAZAUSKAS. (Du kandidatūras atsiėmė: Romualdas Ozolas ir Kazimieras Motieka). Išrinktas slapto balsavimu VYTAUTAS LANDSBERGIS. Už jį balsavo 91 atstovas, o už Brazauską 34.

V. Landsbergis yra 58 metų amžiaus, muzikologas ir Vilniaus konservatorijos profesorius.

Vytautas Landsbergis tarė trumpą žodį, pastebėdamas, kad buvo išrinktas ne į garbės vietą, bet į darbo vietą. Kreipėsi į deputatus, pavadindamas juos kolegomis, bendradarbiais, bičiuliais ir bendro likimo žmonėmis tame pačiame laike ir toje pačioje žemėje. Kvietė į prezidento pavaduotojus pirmiausiai

Algirdą Brazauską, bet šis net du kartus atsisakė.

Tada Taryba išrinko Landsbergio pavaduotojais tris: Bronių Kuznicką, Kazimierą Motieką ir Česlovą Stankevičių. Aukščiausiosios Tarybos sekretoriumi išrinktas Liudvikas Agutis.

Senoji Ministerių Taryba atsistatydino. Laikinai vyriausybei vadovaus buvusi vicepremierė Kazimiera Prunskienė. Brazauskas, atrodo, į premjero postą nekandidavo. Naująją vyriausybę sudarys Lietuvos parlamentas, susirinkęs pirmajai sesijai. Toji sesija bus suaukta tuojau, kai bus išrinkti likusieji deputatai, nes iki pilno 141 atstovo skaičiaus trūksta dar devynių (išrinktų jau yra 132).

V. Landsbergis nurodė, kad naujoji Lietuvos vyriausybė būsianti koalicinė: joje dalyvaus ir bendradarbiaus visų pažiūrų atstovai, įskaitant ir nuo Maskvos atsiskyrusios Lietuvos Komunistų partijos narius.

Žinia apie Lietuvos nepriklausomybę pasklido po visą pasaulį. Visų valstybių spauda, radijas ir televizija šią žinią nuolat kartojo. Tiksliai Maskva delsė ir nukišo ją į vidurinių puslapių užkampį. Ir Gorbačiovo reakcija buvo, tur but, iš nuostabos ir piktu-

Baltic republic set for freedom

Independent Lithuania gets support from Canada

mo, pavėluota: po dienos jis pareiškė susirinkusiems liaudies deputatams, kad tokia Lietuvos nepriklausomybės deklaracija esanti neteisėta. Bet įvykiai rutuliojasi nepaprastu greičiu. Laikraštį leidžiant, jau darosi aišku, kad Gorbačiovas, išrinktas į sustiprintą prezidento postą, turės, nori nenori, tartis su Lietuva geruoju. Kumsčiu į stalą jis nieko gero neatsieks.

Jungtinės Amerikos Valstybės ir Kanada paskelbė viešus pareiškimus, palaikančius Lietuvos žmonių demokratinį apsisprendimą. Tačiau oficialaus de jure ir de facto pripažinimo, kuris šiuo metu yra toks būtinas, nei Amerikos nei Kanados vyriausybė Lietuvai nesuteikė. (Išvija dabar gali Lietuvai daug padėti, rašydama laiškus ir siųsdama telegramas į Ottawą ir Washingtoną, reikalaujant tokio pripažinimo). Buvo pranešta, kad tokį pripažinimą suteikė Australijos vyriausybė, tačiau tikslėnių žinių apie tai dar negauta.

Sovietų Sąjungos Liaudies deputatų kongresas, išrinkdamas Gorbačiovą praktiškai Amerikos stiliaus prezidentu, vis dėlto jam nesuteikė visų pageidautųjų galių. Jis negalės be respublikų sutikimo paskelbti apsiausties stovio ir be Sovietų Sąjungos Aukščiausiosios Tarybos 2/3 narių sutikimo.

To pageidavo Baltijos, Moldavijos, Gruzijos ir kitų respublikų atstovai. Taigi, Gorbačiovas turėjo užtikrinti, kad prezidentas nepažeis respublikų teisių ir įstatymų. O tai jau didelis žingsnis į taikius pasitarimus, kurių nepriklausoma Lietuva kaip tikslai ir tikisi.

Lithuania declares formal independence from Moscow

La Lituanie se déclare indépendante

Nepriklausoma Lietuva

Už Lietuvos išlaisvinimą! Už ištikimybę Kanadai!
Pour la libération de la Lituanie! Loyauté au Canada!
For liberation of Lithuania! For loyalty to Canada!

LEIDĖJAS "NL" SPAUDOS BENDROVĖ.
REDAGUOJA - REDAKCINĖ KOLEGIIA
TELEFONAS: (514) 366-6220

Second Class Mail, Reg. Nr. 1952. Return postage guaranteed.
Postage paid at Montreal, CP. Published by the Independent
Lithuania Publishing Co., 7722 George St. LaSalle, P.Q.
H8P 1C4

Motinė prenumeratos kaina Kanadoje - \$ 22.00
Rėmėjo - \$ 25.00.

P.S. Bendradarbių ar korespondentų spausdinamos mintys nebūtinai turi atitikti redakcijos nuomonei. Rankraščiai gali būti trumpinami ir taisomi redakcijos nuožiūra, gražinami tik iš anksto susitarus. Už skelbimų turinį redakcija arba leidykla neatsako.

THE NEW YORK TIMES,
TUESDAY, MARCH 13, 1990

GORBACHEV CALLS LITHUANIA'S MOVE AN 'ALARMING' STEP

U.S. Advises Moscow To 'Respect' Lithuania

Lithuanians work fast to outrace Gorbachev

ANTGALVĖS PARINKTOS IŠ ŠIŲ KANADOS IR JAV LAIKRAŠČIŲ:
Montrealio: THE GAZETTE, LE DEVOIR, LA PRESSE IR LE JOURNAL DE MONTREAL;
New York'o: THE NEW YORK TIMES, HERALD TRIBUNE, NEW YORK POST, USA TODAY FINANCIAL TIMES;
Toronto: GLOBE AND MAIL, THE TORONTO STAR;
Ottawos: THE OTTAWA CITIZEN ir kt.

New day dawns for Lithuania

But sticky negotiations with Moscow remain

Lithuania's declaration of the resumption of its independence Sunday was no jolt out of the blue. But the precedent it sets packs quite a wallop all the same. A dream is becoming reality, and not just for Lithuanians.

Lithuanians have long made clear their resolve to re-establish the independent state they had between the two world wars, until their country was forcibly annexed by the Soviet Union in 1940. Sunday's happy move was but the boldest of a long series of steps toward that goal; others have included the Lithuanian Communist Party's decision in December to split from the Soviet party and the overwhelming victory in last month's Lithuanian parliamentary elections by the nationalist movement Sajudis. Canadians can share Lithuanians' joy that they are so close to regaining what is rightfully theirs.

Full Lithuanian independence now seems inevitable. Moscow will try to delay and then extract a high price, but it wisely has made it clear it does not intend to send in the tanks.

Even so, Sunday's declaration by the newly elected Lithuanian parliament of "the restoration of the exercise of the sovereign powers of the Lithuanian state" does not yet make full independence a reality. For example, many thousands of Soviet soldiers remain in the republic. Lithuanians seeking to mail a letter today will still buy Soviet stamps with Soviet rubles.

Long and detailed negotiations await. Soviet leader Mikhail Gorbachev already has opened the

first round by claiming that an independent Lithuania would owe Moscow some \$33 billion as compensation for what it has spent there. Lithuanians say they would claim at least as much in reparations from Moscow for what it has done to Lithuania and Lithuanians, including the deportation of some 350,000 people to Siberia during the Stalin years.

But however messy the negotiations are, they will be much better than the alternatives. Moscow and Vilnius both have important interests in seeing things go smoothly. The economic ties between the two are strong and mutually beneficial; Lithuania, particularly, will need continued access to Soviet markets in order to prosper. Geography will leave them neighbors.

By allowing Lithuania its freedom, Moscow sets a precedent that several other republics are apt to insist on following. Estonia, Latvia, Georgia, and Moldavia may be next to break away. For the Soviet Union, that will mean a big adjustment; if it does not go smoothly, Mr. Gorbachev may have reason to worry about his job security.

Canada never did recognize the Soviet annexation of the Baltic states, so it would be redundant for Ottawa to say it is recognizing Lithuanian independence now. Still, it should offer at least some expression of support for developments there. But sending an ambassador should wait until the Lithuanian government truly controls its territory. And that day has yet to come.

The Gazette

MONTREAL, TUESDAY, MARCH 13, 1990

Editor Birute Nagys ponders article in her office yesterday for this week's edition of Independent Lithuania.

Lithuanian paper's name says it all Prophecy of masthead finally realized after 50 years

IRWIN BLOCK
THE GAZETTE

After 50 years, *Independent Lithuania* is more than just the name of a local weekly newspaper.

It's also the banner headline in this week's edition. And yesterday, in her LaSalle office, editor Birute Nagys, and her husband, news editor Henrikas Nagys, were beaming as they planned tomorrow's historic edition.

"Lithuanian Independence Again" was Henrikas's creation. "He proposed and I accepted it," Birute said of her husband's plan for this week's front page.

It is 50 years since the Soviet Union occupied Lithuania and the Baltic states and incorporated them into the Union of Soviet Socialist Republics.

On Sunday, Lithuania's parliament declared its independence from the U.S.S.R.

"I knew it would happen," said Henrikas Nagys.

"If we are not free, there is no

God, no justice, no purpose living in this world."

Birute Nagys was hopeful, but less certain, that independence would be declared.

"I hoped I would live that long."

And now, though Moscow has yet to recognize Lithuanian independence, she has "complete confidence that it will be OK."

"We hope, we know there is no turning back."

"Once you get rid of the fear, it's done," her husband added.

Birute said no formal events to mark the occasion have been organized by the community, but she urged supporters of Lithuanian independence to write to Prime Minister Brian Mulroney and call for official recognition.

"It is not enough to say that Canada has never recognized Lithuania as part of the U.S.S.R."

The newspaper, with a circulation of 1,400, is one of the binding forces in Lithuanian community life here.

It was launched in 1940 to serve a

community that traces its roots to a first wave of immigrants before the First World War.

This was followed by a second wave in the late 1920s and a third in the late 1940s.

The newspaper is distributed in the Lithuanian Roman Catholic parishes in Rosemount and Côte St. Paul that are centres for community activities.

These include Saturday morning classes in Lithuanian language and culture for children at the St. Henri Comprehensive High School.

There is also an academic society for university graduates and the awarding every two years of a literary prize for a Lithuanian work.

The community also sponsors programs in folk arts, including two choirs, folk dancing and music, and tapestry weaving.

But this week's newspaper will be full of news from home.

And for editor Nagys, the peaceful way in which Lithuanian independence has been proclaimed is the key to future developments.

Gorbachev ne veut pas dire s'il négociera avec la Lituanie Lithuania claims freedom

BALTIC INDEPENDENCE

Lithuania cannot be ignored

Lithuania's declaration of independence is a political nightmare for Soviet President Mikhail Gorbachev. But it also contains many elements of a bad dream for Western leaders trying to respond to what once was only a theoretical possibility.

Most Western nations never recognized the Soviet annexation of the Baltic states, although in practical terms Moscow ruled the republics with an iron grip. In the short term, it will be tempting for Canada, the United States and others to act as if little has changed despite Lithuania's bold move: the republic, after all, is still occupied by Soviet troops, does not have its own currency and does not control its own foreign policy.

This passive approach coincides with the West's determination not to do anything to undermine Gorbachev. But it ignores the cost of saying and doing nothing.

Failure to offer at least some

support to the Lithuanians at this crucial point in their history gives credence to Moscow's argument that the independence movement is a domestic problem. And it means Lithuania, tiny and economically dependent on the Soviet Union, will have to negotiate independence with Gorbachev on its own.

Western strategists may be taking self-censorship too far: Gorbachev's future depends more on the performance of the Soviet economy than anything (short of deliberate provocation) that the international community does at this point.

At the very least, Lithuania's declaration of independence is an opportunity for Canada to remind Gorbachev of his commitment to free democratic expression and choice. Quiet assurances of support should also be offered to the Lithuanians.

We shouldn't aim to provoke. But we shouldn't aim to appease, either.

Lithuania's Long Path From and Back Toward Freedom

February 1918 Lithuania, an independent state and later a Grand Duchy under the former Russian empire, is proclaimed an independent kingdom under the protection of Germany.

November 1918 Lithuania becomes an independent republic.

1920 Vilnius and other Lithuanian territory is occupied by Poland and is not reunited with Lithuania until 1939.

1939 A nonaggression pact is reached by the Soviet Foreign Minister, Vyacheslav M. Molotov, and Hitler's Foreign Minister, Joachim von Ribbentrop. Secret protocols give Moscow predominance in Lithuania and the other Baltic states, Estonia and Latvia.

1940 The Soviet Union occupies the three Baltic states, which become Soviet republics.

1941 The Baltic states are occupied by Nazi Germany. Lithuania's sizable Jewish minority is largely annihilated.

1944 Soviet authority is restored in the Baltics.

1953 Longstanding armed resistance by Lithuanian partisans against Soviet power ceases.

1972 A wave of discontent breaks out in Lithuania. Protest petitions and other appeals for help are smuggled out.

October 1988 A grassroots Lithuanian political organization called Sajudis, or the Movement, holds its inaugural congress in Vilnius. It reports a membership of 180,000 and draws more than 200,000 supporters into the streets for a torchlit parade.

February 1989 Sajudis announces that its ultimate goal is to restore "an independent and neutral Lithuanian state in a demilitarized zone." It also affirms that Lithuania was occupied by the Red Army against the Lithuanians' will.

Aug. 22, 1989 A commission of the Lithuanian parliament declares that Moscow's annexation of the republic in 1940 was invalid. The commission thereby becomes the first official body to mount a direct challenge to the legitimacy of Soviet rule in Lithuania, Estonia and Latvia.

Sept. 23, 1989 The Lithuanian parliament votes to declare the 1940 Soviet annexation invalid, thus providing what could become the legal basis for Lithuania to secede. The unanimous vote makes Lithuania the first of the three Baltic republics to mount a formal challenge to the legitimacy of Soviet rule.

Dec. 7, 1989 The Lithuanian parliament votes overwhelmingly to abolish the Communist Party's guaranteed monopoly on power. Lithuania thus becomes the first of the 15 Soviet republics to do so.

Dec. 20, 1990 The Communist Party of Lithuania votes overwhelmingly to break away from the Communist leadership in Moscow. It is the first local party in Soviet history to declare itself independent of the Kremlin. The Lithuanian party then declares that a chief goal is the creation of "an independent, democratic Lithuanian state."

January 1990 Mikhail S. Gorbachev, after criticizing the vote at first, meets with Lithuanian Communist Party leaders and indicates that he understands the motivation behind the vote. He says he will not attempt to make them undo it.

Feb. 24, 1990 Lithuania holds parliamentary elections, the first multiparty vote in the Soviet Union since shortly after the Bolshevik Revolution. The electorate strongly rejects the Communist Party and provides the parliament with a firm mandate for independence.

March 8, 1990 Lithuanian officials report that President Gorbachev has demanded that Lithuania pay the equivalent of \$33 billion in compensation if the republic breaks away.

March 11, 1990 the Lithuanian parliament elects the first non-Communist premier of a Soviet republic. It also changes the name of the republic. The Parliament then votes to have Lithuania secede from the Soviet Union and recover the independence that was lost in 1940.

Lithuania breaks with USSR

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

BE KALTĖS

/ Autorius praleido 15 metų Sibire, tremtyje ir lageriuose. Spausdiname ištrauką iš neslapi Lietuvoje pasirodžiusios jo knygos. Red./

PAĖALIAU MES TREMTINIŲ GYVENVIETĖJE.

/ tęsinys /

Gordejevo pasakojimai mane labiausiai sutrikdė štai dėl ko: juk ji ir jo šeima kankino Narymo krašte taikos metais, kada šalyje visko turėjo būti pakankamai. O dabar, baisus karas, visko trūksta. Jeigu tada tyčia buvo naikinami savi žmonės, tai kodėl negali kam nors ateiti į galvą mus, šiaip ar taip, svetimus elementus, likviduoti? Juk toji medikė Špak jau atskleidė mums tarybinio ūkio direktoriaus slaptą mintį: "Aš tyčia juos apgyvendinau drauge su starais, kad jie visi greičiau išstieptų!" Tas Komarovas nė karto mūsų stovykloje nesilankė ir nesiteiravo, kaip mes tenai gyvename.

Po keleto savačių mūsų stovyklon atvyko keletas didesnių viršininkų su pačiu Prokuševu priešakyje. Vežimais atvažiavo NKVD rajono viršininkas, prokuroras, tarytojas, linksmai nusiteikusi gydytoja. Pasirodo, tai buvo labai svarbi mūsų teisinio išformavimo diena. Visiems suaugusiems tremtiniais tą dieną įteikė asmens pažymėjimus. Tuose dokumentuose buvo pažymėta, kad mes esame tremtiniai, apgyvendinti Ust Kano rajono NKVD žinioje, neturi teisės iš rajono niekur išvykti be NKVD leidimo ir t.t. Be to, buvo pažymėta, kad dokumentas galioja tik tuo atveju, jeigu jis kas dvi savaites registruojamas NKVD.

Netrukus pasikeitė tarybinio ūkio direktorius. Vietoj Komarovo atvyko generolas leitenantas Gerasimovičius. Jis - nusipelnęs revoliucijos veikėjas, artimas Lenino bendražygis, buvęs Dagestano vietininkas ir t.t. Apvažinėdamas savo valdas, jis užsuko ir pas mus į Kužurlą, kur jau buvome pasistatę tas dvi lūšnas, bet daugelis dar tepegyvenome palapinėse, nes į trobas visi netilpome. Naujasis direktorius vieną kitą mūsų pakalbino, padavė ranką, paklausinėjo, kaip gyvename, ko mums labiausiai reikia ir t.t. Jis pažadėjo duoti net miško medžiagos tremtinių kapinėms apsitverti. Tačiau netrukus, naujasis direktorius suprato, kad labai neūkiška darbininkus iš Kužūros kasdien varinėti po 10-12 kilometrų. Jis nurodė geriau panaudoti mūsų darbo energiją ir parodyti žmoniškumą - mes buvome perkraustyti į centrinę gyvenvietę ir įkurdinti su vietiniais darbininkais. Tačiau, pereidamas prie kito mūsų gyvenimo etapo, noriu ši tą papasakoti apie pirmąsias savaites Kužurloje.

Pirmomis dienomis, kaip buvo žadėta, atgabeno mums didelę statinę vandeniui parsivežti. Gavome keletą išbrokuotų darbo arklių. Vasarą jie buvo atsiganę, nors šiaip luošį, menkai darbui tinkami. Gavome ir specialų vežimą su uždara dėže duonai vežioti. Duona buvo kepama centrinėje gyvenvietėje. Duonvežiu paskyrėme septintą dešimtį baigintį Zarembą. Tačiau po poros dienų NKVD viršininkas paliepė duonvežę skirti Zenčikienę. Mes supratome jog taip padaryta dėl to, kad jos vaikai - Janė ir Vladas - komjaunuoliai. Nereikia nė aiškinti, kad duonvežio pareigos bado metais yra labiausiai pageidaujamos.

Atvežtą duoną Zenčikienė vietoje išsvarstydavo pagal šeimų sąrašus, paindavo už ją pinigų. Kai kam, ypač labai sergantiems vaikams, iš centro atveždavo šiek tiek pieno. Centrinėje gyvenvietėje vietiniai žmonės žinojo, kaip mes gyvename, daugelis mus užjausdavo ir norėdavo šelpti bent pienu. Tačiau Komarovas buvo griežtai uždraudęs vietiniams gyventojams su mumis susitikinėti ar mums maisto produktus pardavinėti. Todėl tik labai slapčia vietinės moterys prisilindavo prie upelio ir susitikdavo su mūsų šeimomis: atneštą pieną iškeisdavo į šoki ar tokį drabužį, nes už pinigų vietiniai žmonės nieko negaudavo nusipirkti. Taigi, vyko svaotiška mainų prekyba.

Slapto sekimo baimė mus lydėjo nuo pat arešto dienos. Nors niekas nebuvo mūsų apie tai informavęs, bet neabejojome, kad NKVD visus mūsų veiksmus ir visas mūsų kalbas slapta seka. Buvo aišku, kad tokiam reikalui jie turi konfidencialius informatorius iš mūsų pačių, ypač tuo tarpu, kol gyvename izoliuoti nuo vietinių žmonių. Vos tik spėjo Sartys ir Grincevičius šienapjūtės pradžioje papriekaištauti brigadininkui Petrušauskui, kam jis taip spaudžia prie darbo, tuojau apie tai žinojo ir komendantas, ir NKVD viršininkas. Pastarasis atvažiavęs grasino visus neklaužadas sukišti į kalėjimą. Čia, be abejo, turėjo pasiskusti pats Petrušauskas. Todėl ir buvo įtarta, kad jis užverbuotas. Man atrodė, kad toks visai apolitiškas ir mažo išsilavinimo vyras negali tikti į slaptus NKVD bendradarbius. Todėl kone visi vieni kitų bijojome ir sąmoningai vengdavome kalbėtis politinėmis temomis. Aš pats tvirtai išikaliau į galvą: nei pusės žodžio prieš kolūkius ir tarybinius ūkius, nei pusės žodžio prieš Raudonąją Armiją, nei pusės žodžio prieš Partiją ir gink Dieve, prieš Staliną! Maniau, kad tai turėtų mane apsaugoti nuo visokių nemalonumų. Ypač vengdavome tų dviejų komjaunuolių - Janės ir Vlodo Zenčikų, taip pat bolševikuojančio mokytojo Chmieliausko.

Jau antrąją savaitę po mūsų apgyvendinimo Kužurloje NKVD viršininkas išsišaukė į rajoną Janę Zenčikaitę, neva pasitarti su ja, kaip baigusią mokytojų seminariją, dėl pradžios mokyklos organizavimo tremtinių vaikams. Grįžusi ji aiškino, kad tai gana painus ir tuo tarpu neįvykdomas dalykas. Zenčikaitė ir toliauėjo moterų darbininkų brigadininkės pareigas laukuose.

Po tam tikro laiko, kai dalis tremtinių jau buvo perkelta į centrinę sodybą ir apgyvendinta veterinarijos tarnautojams skirtame parke, Janė Zenčikaitė mane pasikvietė pasikalbėti svarbiu klausimu. Pakvietimą perdavė su ja gyvenanti Sabina Purvinienė.

Kambaryje radau ją vieną. Mergina atsistojo, ištiesė man ranką, o jos skruostais pamačiau riedant ašaras. Pamaniau, kad Janė ištiko kokia nors asmeninė tragedija, gal nelaiminga meilė ar kas panašaus. Pakvietusi sėsti, ji prabilo:

- Ponas Gustaini, aš žinau, koks jūs žmogus. Labai jus gerbiu ir visiškai pasitikiu. Kreipiuos į jus, kaip į daug mačiusi ir prityrusį žmogų, prašydama patarti ir pamokyti, ką man daryti?

Mergina pasipasakojo esanti užangažuota ir ipareigota būti slapta NKVD bendradarbe, t.y. sekti visus mūsų tremtinius, ypač Gustainį, kuris laikomas pavojingiausiu. Apie Gustainio veiklą ir kalbas ji privalanti po du kartus per savaitę raštu pranešti per vieną jai nurodytą vietinį darbininką. Ji taip pat turėjusi pasirašyti raštą, kuriuo griežčiausiai užginta apie tą slaptą sekimą bent kam prasitarti ir išpėjama, kad už šios paslapties atskleidimą ji būsianti baudžiama mirties bausme. Todėl dabar jos gyvybė jau Gustainio rankose. Bet ji nenorinti pasidaryti savo tautiečių šnipinėtoja, jų išdavike... Išlausęs šios išpažinties, aš lengviau atsidusau ir nuraminau merginą:

- Nenusiminkite! Padarysime, kad būtų ir vilkas sotus ir ožka sveika. Jūsų paslapties aš niekam nepapasakosiu, galite būti visiškai rami. O tą jums primestą slaptą tarnybą jūs galėsite atlikti nepakenkdama nei man, nei sau. Išdėsciau, kaip turėsite elgtis. Pažadėjau pateikti jai po sakinį kitą, kurį ji galėtų užsirašyti ir perduoti, kaip ipareigota.

Netrukus po labai konfidencialaus pasikalbėjimo mane su šeima irgi perkėlė į centrinę sodybą. Manau, jog neatitiktinai ir apgyvendino viename kambaryje su Zenčikų

šeima. Janė man pradėjo patikti dėl atvirumo ir nuoširdumo, aš jos visai nebijojau. Savo slaptašias pareigas ji atlikinėjo taip, kaip mudu buvome susitarę. Tuo aš turėjau progos išitikinti po trejų metų, kai buvau tardomas Barnaule.

Taigi, naujasis direktorius Gerasimovičius greitai visus iš tos nelaimingos Kužūros perkraustė į centrinę ūkio sodybą. Reikėjo duoti pastogę bent šimtui dvidešimčiai tremtinių. Vietiniai gyventojai čia gyveno labai susispaudę. Teko dar labiau spaustis. Mūsų namas buvo naujas, sandarus, su stogu, šiltas. Išnyko ir toji Komarovo buvusi diskriminacija. Dabar mes jau galėjome laisvai susitikinėti ir bendrauti su vietiniais. Mūsų Baltpilvis prasitarė, kad Komarovą iškėlė kaip tik dėl nežmoniško elgesio su tremtiniais. Dabar tarybinio ūkio ribose jau buvome traktuojami kaip žmonės. O minint Spalio revoliucijos metines, buvo paskelbta, kad mūsų moterys netgi turi teisę tekėti už vietinių vyrų...

Centrinėje sodyboje susipažinau su ūkio "prorabu", t.y. darbų vykdytoju S. Pliusninu. Tai buvo vidutinio amžiaus žmogus, gyrėsi esąs inžinierius, vaizdavo didelį inteligentą, sakėsi nuo karinės tarnybos atleistas, kaip labai reikalingas pareigūnas. Jis porą kartų buvo mane pasikvietęs, davė užkąsti, net ir degtine pavaišino, sakė noris, kad ji vokiečių kalbos pamokyčiau. Šis jo noras mane truputį nustebino. Aš ir tada suabejojau, ar Pliusninas čia neturi kokių šalutinių tikslų, ar nebando jis mane provokuoti. Siūliausi mokytį jį anglų ar prancūzų kalbų, pabrėždamas, kad gal nepatogu mokytis priešų kalbos. Tačiau Pliusninas pareiškė vokiškai jau šiek tiek mokas, nes kurį laiką gyvenęs su Pavolgio vokiečiais. Mane vaisingamas klausinėjo apie užsienio kraštus, kuriuose man buvo tekę lankytis. Iš tolo vengdavau visko, kas turėjo ryšio su tų kraštų politika. Aš jam pasakojau apie Paryžiaus teatrus, kabaretus, naktinį gyvenimą ir t.t. Man atrodė, kad tokios temos tai tikrai negalės pakenkti. Deja, Pliusninas mano pasakojimus apie Paryžiaus gyvenimą papročiui išidėjo į galvą ir po trejų metų atvyko į Barnaulo vidaus kalėjimą prieš mane liudyti - esą as gyres gyvenimą buržuaziniuose kraštuose.

1942 metų rudenio pabaigą mūsų tremtinių iš Altajaus krašto išvežė į Lenos žiotis. Iš mūsų šeimų tenai pateko ir Zenčikų šeima. Matyt, NKVD nusivylė Janės teikiama slapta informacija ir todėl ją su šeima išgabeno į Arktiką, kur gyvenimo sąlygos buvo daug sunkesnės. Beje, daugelis mūsų tremtinių buvo labai naivūs ir važiavo į Arktiką, manydami, kad juos veža į Ameriką. Mat Amerika tada buvo Tarybų Sąjungos sąjungininkė kovoje su Hitlerio Vokietija. Tikėtasi, kad gerasirdė Amerika, sujau-dinta tremtinių likimo Sibire, paprašė Maskvą, kad dalį jų per Arktiką nugabentų į Ameriką, nes per Atlantą ir Japoniją dėl karo veiksmų to padaryti nebuvo galima. Tik atsidūrę žiauriose Arktikos sąlygose ir čia apgyvendinti, mūsų šeimoms atsikvošėjo kas esą ir ko tegali tikėtis.

Perpratę NKVD slapto sekimo sistemą, mes neabejojome, kad tarp mūsų tikrai yra jų informatorių. Todėl itarinėdavome tai vieną, tai kitą.

(Bus daugiau)

Estonians congratulate Lithuania

ARTEJANT 33-SIOMS KANADOS LIETUVIŲ DIENOMS

KANADOS LIETUVIŲ DIENOS

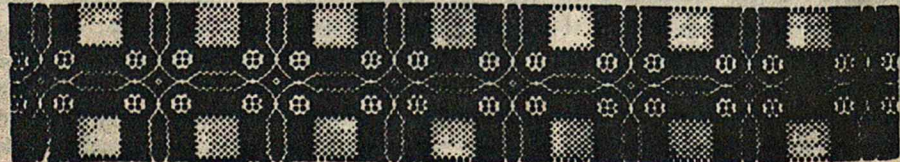
Kviečiame visus dalyvauti 33-siose Kanados Lietuvių Dienose, kurios vyks Hamiltone, Ontario, 1990m. gegužės 18-20 d.d. Dalyvaus Kanados lietuvių šokių, dainų ir teatro grupės, šokių ansamblis iš Vilniaus "Vingis". Kambarius galima užsisakyti šiuose viešbučiuose iki balandžio 18 d.

1. The Royal Connaught Hotel
112 King St. E., Hamilton, Ontario
tel. (1-416) 527-5071
kambarių kainos: privatus - 80\$
dvigubas - 90\$

2. Admiral Inn
149 Dundurn St. N., Hamilton, Ontario
tel. (1-416) 529-2311
kambarių kainos: privatus - 45\$
dvigubas - 52\$

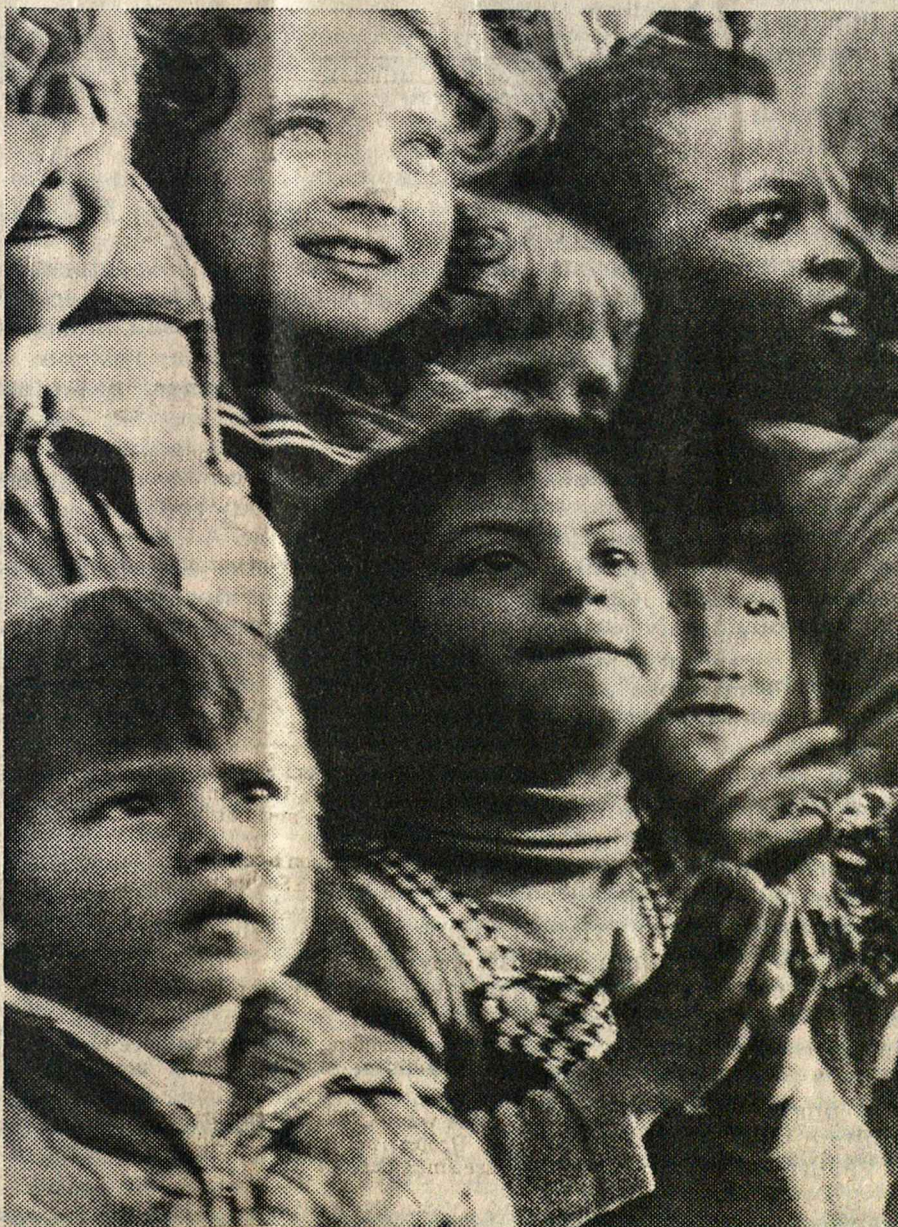
3. Visitors Inn
649 Main St. W. (prie Hwy 403), Hamilton, Ontario
tel. (1-416) 529-6979
kambarių kainos: privatus - 60\$
dvigubas - 60\$

33-JŲ KANADOS LIETUVIŲ DIENŲ RENGĖJAI

Together We're Better!

Panaikinkime Rasinę Diskriminaciją Kanadoje

KOVO 21 DIENA
YRA TARPTAUTINĖ
RASINĖS
DISKRIMACIJOS
DIENA.

PRADEDANT NAUJĄ
DEKADĄ, ŠIS
IŠŠŪKIS YRA
GERA GALIMYBĖ
MUMS VISIEMS
VYSTYTI
TEISNGUMU IR
LYGIATEISIŠKUMU
PAGRĮSTĄ
GYVENIMĄ MŪSŲ
KRAŠTE. TIKTAI
KARTU DIRBDAMI
GALĖSIME TURĖTI
STIPRESNĘ IR
GERESNĘ KANADĄ.

DALYVAUDAMI
TOJE SPECIALIOJE
DIENOJE JŪS
PRISIDĖSITE
PRIE ŠIO
IDEALO ĮVYKDYMO.

Multiculturalism and
Citizenship CanadaMulticulturalisme et
Citoyenneté Canada

KULTŪRINIS PUSLAPIS

IVERTINTAS IR LIETUVOJE INŽINIERIUS
SPECIALISTAS, SUKAKTUVININKAS JUOZAS VINCENTAS
D A N Y S

J. V. DANYS

Archit. m.k. MARTYNAS PURVINAS

"Amžiaus vidurio audros nubloškė svetur didžiąją dalį Lietuvos inteligentijos. Dalis išeivių savo gabumais, lietuvišku darbštumu ir atkaklumu pasižymėjo ir tolimose šalyse, neretai užsiėmę gan egzotiškais darbais. Vienas iš jų buvo ir inžinierius Juozas Vincentas Danys (Danieliuskas), ištisus dvidešimt metų (1959-1979 m.) išdirbęs Kanados susisiekimo ministerijos laivininkystės įrengimų tarnyboje statybos skyriaus viršininku.

J.V.DANYS vadovavo daugelio dešimtmečių švyturių bei kitų įrenginių projektavimui bei statybai. Tie objektai buvo išsibarstę trijų vandenynų - Atlanto, Ramiojo ir Šiaurės Ledinuojo pakrantėse, neaprepiamose Kanados platybėse. Lietuvis inžinierius aplankė pačias atšiauriausias vietas, dažnai pasiekiamas tik malūnsparniu, pabuvo dirbtinėse betono salose, statomose jūrose ir sąsiauriuose, prižiūrėdamas statybas. J. Danys daug dirbo, tobulindamas didįjį Šv.Lauryno (St.Lawrence) vandens kelią - svarbiausią Rytų Kanados transporto magistralę.

Šis mūsų spaudoje retai minimas vandens kelias jungia su Atlanto vandenynu visą Šiaurės Amerikos Didžiąjį ežerų sistemą, kurios dydžiai tiesiog stulbina mus, mažo krašto gyventojus. Jos sistemos baseino plotas - 1269 tūkst.kvadratinų km. (beveik dvidešimt kartų didesnis už Lietuvą), bendras vandens kelio ilgis net 3350 km (skaičiuojant nuo St.Louis upės, įtekančios į Aukštutinį ežerą, įstakų). Didžiųjų ežerų pietiniame pakraštyje išsidėstę JAV didmiesčiai Detroitas, Čikaga ir kt., šiauriniame, kanadiškame krante - Torontas, Montrealis, Kvebekas. Didmiesčių atsiradimą ir lėmė pačios gamtos sukurtas didysis vandens kelias, kuriuo ežerų vandens perteklius nuo amžių plūdo į vandenyną. Tokia puiki susisiekimo galimybė skatino ekonominį šių vietų klestėjimą, spartų naujų miestų augimą.

Deja, gamta ne visur atsižvelgė į žmogaus poreikius. Vandens kelią daug kur trėkdė įvairiausios kliūtys (kad ir Niagaros krioklys). Didžioji Šv. Lauryno upė, ištekęs iš Ontario ežero, suka ne arčiausiu keliu į Atlanto vandenyną, o, kalnų spaudžiama, net 1200 km nuplūsta šiaurės vakarų link ir įteka į šaltą to paties vardo įlanką jau Šiaurės Atlante. Žemupį smarkiai veikia jūrų potvyniai, ties Kvebeku pakeliantys vandenį iki 5,5 metro.

Todėl ne viena amžių truko kova su gamtos kaprizais, siekiant sukurti isties modernų, laivybai tinkamą vandens kelią. Kanalais teko apeiti slenksčius ir krioklius, įrengti kaskadą hidroelektrinių su vandens saugyklomis. Baigus didžiąją rekonstrukciją, iki pat Aukštutinio ežero gali laisvai plaukioti dideli jūrų laivai. Vandens kelio ekonominė reikšmė labai padidėjo, tačiau dar reikėjo pastatyti daug naujų kapitalinių švyturių, patikimai rodančių kelią, modernizuoti kitus įrenginius. Tais darbais ir užsiėmė J.V.DANYS.

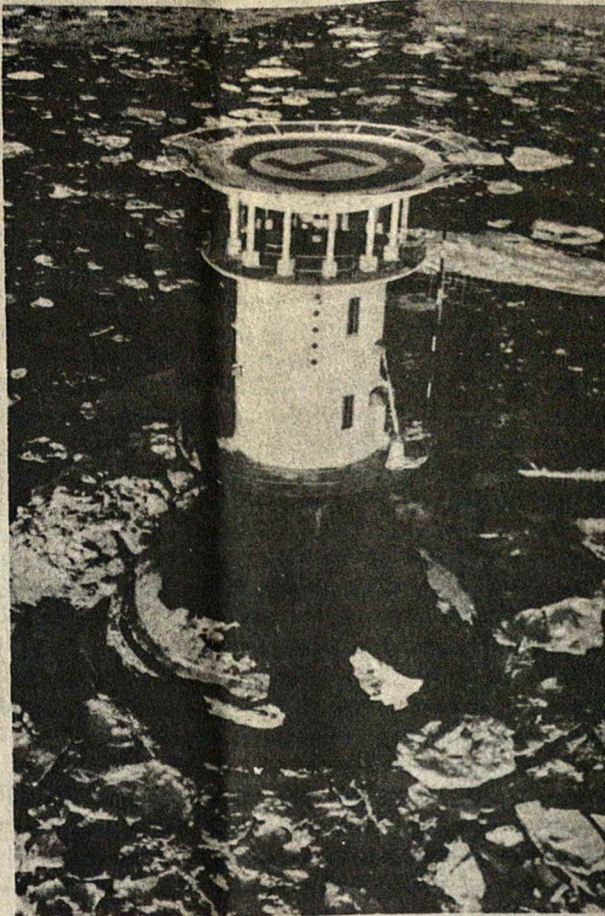
Švyturius tekdavo statyti ir atvirose vandenyse, toli nuo kranto, pritaikant specialius statybos būdus. Atskiras vandens kelio dalis ilgam sukausto storas ledas. Pasirodė, kad besigrūdantys ledai gali nušluoti nemažus įrenginius. Tad J.V.Danys užsiėmė sudėtingais inžinieriniais skaičiavimais, tyrė ledo jėgas ir poveikį švyturiams bei hidro-techniniams įrenginiams, ieškojo priemonių ir metodų žiemos navigacijai užtikrinti.

Taip išelvis iš Lietuvos tapo pasaulyje žinomu tyrinėtoju. Jo mokslinių darbų rezultatai išspausdinti dešimtyse straipsnių Kanados ir kitų šalių leidiniuose. Jis, kaip specialus lektorius, buvo pakviestas į 1977 m. vykusią tarptautinę konferenciją "Uostų bei laivybos inžinierinė įranga Arktikos sąlygomis".

Daug originalių J.V.Danio idėjų įgyvendinta statant švyturius. 1963 m. Kanadoje, Šv.Lauryno upėje, pastatytas "Prince Shoal" švyturius - pirmasis su platforma nusileisti malūnsparniams. 1971 m. pastatytas "Ile Aux Coudres" švyturius - pirmasis automatiškas, valdomas radiju per 80 kilometrų iš Kvebeko miesto. 1976 m. Erie ežere pastatytas "Pelée Passage" švyturius, veikiantis automatiškai, be žmogaus priežiūros.

J.V.Danio tyrimų dėka paplito švyturiai kūginiu pagrindu, kuris padeda atsispirti didžiulėms ledo spaudimo jėgoms, nukreipti jas nuo statinio palankesne kryptimi. Lietuvio inžinieriaus idėjos plačiai pritaikomos projektuojant naftos gavybos bokštus Arktikos vandenyne. (Žurnale rašoma "Arkties". Red.).

Didžiojo vandens kelio tvarkymas turėjo padėti ir pakrančių miestams (praeityje potvyniai, ledo lyčių sangrū-

Pav. 4. Ile aux Coudres švyturius su helikopterio platforma viršuje.

dos vargindavo net Montrealį). J.V.Danys rūpinosi ir žiemos laivyba, siūlė įvairius būdus farvaterį išvalyti nuo ledo. Kad ir tokį: ištisus ledo laukus aptverti galingų plūdurių virtinėmis, neleidžiančiomis ledo lytims klaidžioti ir kliudyti laivams. Buvo parengti projektai supilti dirbtines salas ir iškasti naujus, nuo ledo apsaugotus farvaterius.

Siekiant suformuoti laisvą nuo ledo, dideliems laivams tinkamą vandens kelią iki pat Montrealio, J.V.Daniui vadovaujant, buvo parengta įvairių atskirų kelio ruožų pertvarkymo variantų. Antai, paruoštas keliolikos kilometrų ilgio, pustrečio šimto metrų pločio ir vienuolikos metrų gylio kasnalo projektas St.Pierre ežere, Kvebeko provincijoje, numatant šimtų milijonų dolerių vertės darbus. Nemaža naujovė buvo malūnsparnių nusileidimo aikštelių švyturiuose projektavimas ir statymas. Taip atsirado galimybė susisiekti su krantu visais metų laikais.

Aukštą J.V.Danio profesinį statusą, jo kvalifikaciją pažymėjo Kanados valdžia, - apdovanojo jubiliejinio Karalienės medaliu. Kaip delegatas ar pranešėjas jis dalyvavo 26 mokslinėse konferencijose įvairiose pasaulio šalyse, buvo įvairių profesinių komisijų bei komitetų narys.

Dailius J.V.Danio švyturius savaip išpopuliarino spalvinga Kanados pašto ženklų serija, išleista 1985-1987 metais. Daugumą ten vaizduojamų laivybos įrenginių suprojektavo šis lietuvis inžinierius. Apie jo statinius nemažai buvo rašoma Kanados ir pasaulio techninėje literatūroje.

J.V.Danys pasireiškė ir kaip žymus lietuvių išeivijos veikėjas. Jis dalyvavo Pasaulio Lietuvių ir Architektų Sąjungos darbe, užimdamas vadovaujančius postus, buvo TIEČIŲ VAKAR AIS Kanados parlamento rūmuose. Šiuose iškilminguose vakaruose yra suruošiamos parodėlės, menininkų pasirodymai koncertinėje dalyje ir puošnios vaišės. Atsilanko ministeriai, senatoriai, parlamento atstovai ir kai kurių valstybių diplomatai.

Be abejonės, tokie nuoširdūs santykių palaikymai prisidėjo ir prie Kanados vyriausybės atstovų suinteresuotumo apsilankyti rinkimų dienosose L i e t u v o j e, jų nuoširdžiu noru susipažinti su pačiu kraštu ir gyvenimu jame.

Daug dėmesio parodė J.V. Danys ir "Nepriklausomos Lietuvos" savaitraščiui savo straipsniais, o kai kada ir patarimais. Už tai jam reikiame irgi nuoširdžią padėką, linkėdami dar daug kūrybinių metų ir geriausios sveikatos.

B.N.

Kitas straipsnis apie inž. ir visuomenininką J.V. DANĮ buvo atspausdintas Lietuvoje žurnale "STATYBA IR ARCHITEKTŪRA", Nr. 11 /367/.

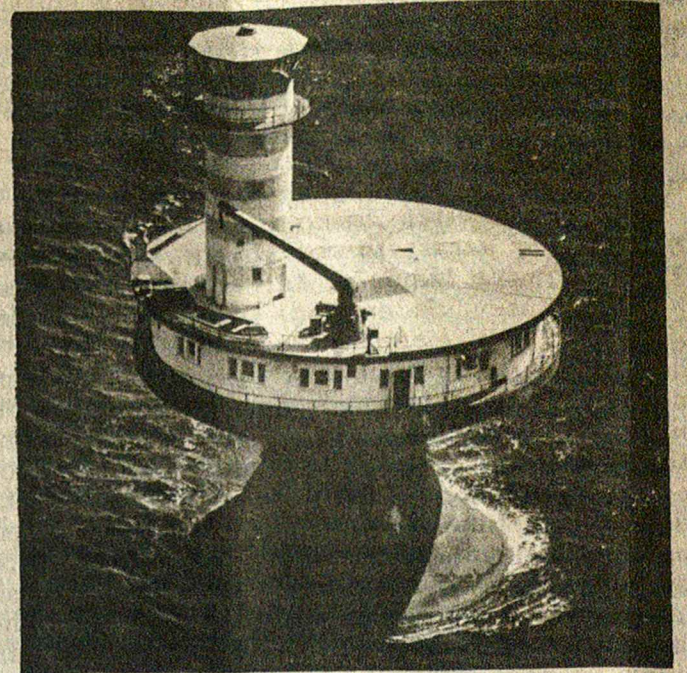
Autorius Martynas Purvinas, Architektūros mokslų kandidatas, plačiau sustoja ties J.V.Danio biografija ir taip pat pabrėžia jo įnašą tarptautiniu mastu savo specialybėje. Apie jo dalyvavimą spaudoje, rašoma:

"Dar 1946-1947 metais J. Danys, paskelbęs savo pirmuosius mokslinius straipsnius, jų iki šiol atspausdino per 60 anglų,prancūzų ir lietuvių leidiniuose. Kaip ilgameitis žurnalo "Canadian Journal of Civil Engineering" bendradarbis, ir išėjęs į pensiją, liko redakcijos patarėju (kaip ir išeivijos "Technikos Žodyje"/. Kartu su J. Gimbutu jis parašė knygą apie Steponą Kolupailą, išleistą 1974 m. Čikagoje. Nemaža jo straipsnių atspausdinta mūsų išeivijos periodiniuose leidiniuose: "Technikos Žodyje", "Tėviškes Žiburiuose", "Nepriklausomoje Lietuvoje", "Aiduose", "Drauge". Jis vienas iš aktyviųjų Pasaulio Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos skyrių steigėjų.

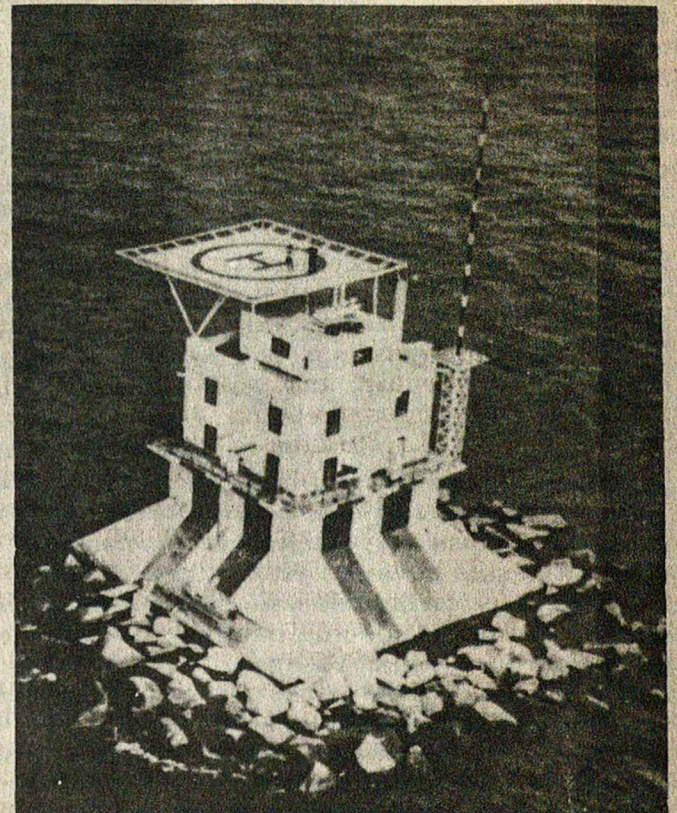
Įtemptai dirbdamas J.Danys surasdavo laiko ir visuomeninei bei kultūrinei veiklai. 1959 m. įsikūręs Ottawoje, atgalvino ten šeštadieninę mokyklą, užleisdamas pamokoms savo namą. Uoliai darbavosi Kanados lietuvių bendruomenėje, buvo vienu žymiausių jos vadovu: Krašto valdybos vicepirmininku, kultūrinių reikalų, o vėliau visuomeninių reikalų komisijos pirmininku.

1987 metais Krašto valdybos pavedimu tapo įgaliotiniu telkti istorinę medžiagą bei ją deponuoti Kanados Valstybiniame Archyve Ottawoje. Redagavo Bendruomenės metraštį ir kitus jo leidinius. Tebeminimas jubilioato nesavanaudiškumas - daug žygių ir darbų jis atlikęs savo lėšomis. Tad ir tuo J.Danys labai daug nusipelnė Lietuvai.

Dabar tautinio atgimimo metais jau galime deramai įvertinti plačią visuomeninę ir politinę J. Danio veiklą. 1973-1983 m. jis buvo išrinktas Pasaulio Lietuvių Bendruomenės seimų atstovu, dirbo įvairiose jos komisijose, penkerius metus buvo Bendruomenės visuomeninių reikalų vicepirmininku, vėliau garbės teismo nariu. Artėdami prie Lietuvos suvereniteto, pradėdame geriau suvokti

Pav. 3. Pirmasis Kanados švyturius su helikopterio platforma Prince Shoal pastatytas 1963 m.

Pav. 7. Southeast Shoal švyturio ir helikopterio vaizdas iš oro.

ir išeivijos entuziastų nuopelnus lietuvių dvasios išsaugojime, šiandieniniuose mūsų laimėjimuose."

Iš savo pusės būtinai norime pažymėti J.V.Danio užmegstus ir palaikomus santykius su Kanados vyriausybės parlamentarais, jo suorganizuotais ir tebevykdomais BAL-TIEČIŲ VAKAR AIS Kanados parlamento rūmuose. Šiuose iškilminguose vakaruose yra suruošiamos parodėlės, menininkų pasirodymai koncertinėje dalyje ir puošnios vaišės. Atsilanko ministeriai, senatoriai, parlamento atstovai ir kai kurių valstybių diplomatai.

Be abejonės, tokie nuoširdūs santykių palaikymai prisidėjo ir prie Kanados vyriausybės atstovų suinteresuotumo apsilankyti rinkimų dienosose L i e t u v o j e, jų nuoširdžiu noru susipažinti su pačiu kraštu ir gyvenimu jame.

Daug dėmesio parodė J.V. Danys ir "Nepriklausomos Lietuvos" savaitraščiui savo straipsniais, o kai kada ir patarimais. Už tai jam reikiame irgi nuoširdžią padėką, linkėdami dar daug kūrybinių metų ir geriausios sveikatos.

B.N.

ATSIŲSTA PAMINĖTI:

TECHNIKOS ŽODIS, No.4, 1989. Leidžia Pasaulio ir Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjunga. Kaina \$ 10- (JAV) metams. Išeina 4 kartus į metus.

TECHNIKOS ŽODIS 1989 No.4

NEPRIKLAUSMA LIETUVA

IŠ PADANGĖS MIELOS

(IŠ SPAUDOS OKUPUOTOJE LIETUVOJE IR IŠEIVIOJE)

KAIP VERTINTI?

Rašo buvęs Vorkutos kalnys

Antanas Sušinskas

Kad daugiau priklausiančių kompensacijų, Finansų Ministerijos nurodymu, turėjau pateikti pažymą iš Saugumo komiteto apie išbūtą lageryje laiką.

Tuo reikalu 1989 m. rugpjūčio mėn. 17 dieną parašiau LTSR (dabar jau galime ir privalome rašyti paprastai Lietuva, arba Lithuanie. Red.) valstybės Saugumo komiteto pirmininkui E. Eismuntui pareiškimą. Pareiškime, rašytame lietuvių kalba, aiškiai nurodžiau, kad buvau areštuotas 1941 m. vasario 4 d., paleistas iš Vorkutos lagerio 1950 m. lapkričio 6 d. Taip pat parašiau, kad 1963 m. vasario 28 d. Tarybų Sąjungos karinės kolegijos buvau reabilituotas (Red. pabr.), raštas Nr. 5-3034/41. Visą kalinimo laiką išbuvau tik Vorkutos lageryje. Paleidžiant vietoją pasą gavau pažymą su asmenine nuotrauka.

Buvau tikras, kad Saugumo komitetas, turėdamas visus duomenis, greitai atsiųs Finansų ministerijos reikalaujamą pažymą.

Po dviejų mėnesių mano pareiškimo marinavimo Saugumo komiteto stalčiuose gavau trumputėlį pranešimą, rašytą 1989.09.21 Nr. 10/3-C-1237, kuriame parašyta, kad mano pareiškimas dėl reabilitacijos persiūstas į LTSR prokuratūrą, iš kur gausiu atsakymą. Raštas pasirašytas skyriaus viršininko pavaduotojo V. Palačionio. Tai jau tikras pasityčiojimas. Juk aš jokios reabilitacijos neprašiau, nes aš ją prieš 26 metus buvau gavęs.

1989 m. spalio 2 d. vėl rašau LTSR Valstybinio saugumo komiteto pirmininkui E. Eismuntui pareiškimą, kad ne reabilitacijos man reikia, nes aš ją seniai turiu, ir siūlau V. Palačionui atsiimti iš Prokuratūros mano pareiškimą bei greičiau atsiųsti reikiamą pažymą. Tą pačią dieną pasiunčiau pareiškimą į LTSR prokuratūrą, prašydamas, kad atsiųstą iš Saugumo komiteto mano pareiškimą grąžintų jiems ir paveiktų saugumo darbuotojus dėl elgesio su žmonėmis.

Matyt, Prokuratūra paveikė saugumiečius, nes po keturių dienų, 1989.10.06 (raštas Nr. 10/3 c/p-43) atsiuntė pažymą, kad pil. Antanas Sušinskas buvo areštuotas 1950 m. kovo 18 d. ir atliko bausmę Karagandose srityje. Paleistas 1956 m. liepos mėn. 9 d. Pasirašytas to paties V. Palačionio.

Naujas saugumiečių "pokštas". Jokioje Karagandoje nebuvo (Red. pabr.), tuo metu jau buvau grįžęs iš Vorkutos ir dirbau LTSR melioracijos sisemoje. Jokio mano dublerio Antano Sušinsko nebuvo ir nėra.

Vis dar laukiu tikros pažymos apie kalėjimą

Vorkutoje, Nenorom pradedu galvoti, kad mano archyvinė byla jau sunaikinta".

Ar reikia komentarų?

(Iš "Respublika" Nr. 30 (61), š.m. vasario mėn. 8 d.

"NE DLIA PEČATT" (NE VIEŠAM SPAUSDINIMUI)

Algimantas Zolubas

1977 m. rugpjūčio 18 d. Brežnevas ir Kosyginas pasirašė TSKP CK ir Ministrų Tarybos bendrą nutarimą Nr. 750. Spaudoje ar kanceliarijoje jo galite neieškoti - nerasite. Uždėjo antspaudą "ne dlia pečati". Viešumo ir kovos su biurokratija sąlygomis jau seniai šį dokumentą reikėjo paskelbti: iškart paaiškinti, kodėl partijos, profsąjungų, komjaunimo etatiniai darbuotojai taip į valdžią veržiasi, kodėl jiems "kėdės" taip brangios, kodėl "aparatas" nemažėja ir, gal svarbiausia, kodėl TSRS Konstitucijos šeštasis straipsnis visiems taip brangus (vertinu pinigais) ir uoliai ginamas. Savo smalsumą, prisipažinsiu, patenkinau netysia, per vieno partokrato išglerusio seifo plyši (visi etatiniai partiniai sekretoriai turi seifus ir, pasirodo, ne tik tauriam skystimėliui laikyti). Ten juodu ant balto taisyklinga kanceliarine tarpnacionalinio bendravimo kalba parašyta, kad pramonės, žemės ūkio, transporto ir t.t. ir t.t. (du puslapiai) partiniams, komjaunimo ir profsąjungos etatiniams darbuotojams reikia mokėti premijas, mokėti dažnai ir po daug: už ūkinės veiklos rezultatus - iki šešių mėnesių atlyginimo per metus, už naujos technikos diegimą, eksportinės produkcijos gamybą ir kt. - iki 2,5 mėnesių atlyginimo per metus, o už soclenktynių "pergales" - net neribojama. Jeigu prie šių premijų dar pridėsim šalpos sumas, kurių dydis priklauso tik nuo vadovo (o jis paprastai su partija, profsąjunga ir komjaunimu nesipyksta), tiesiai sakysiu - "uždirbti" galima. Ir "užsidirbdavo" dažnai ir po daug, žinoma, darbo liaudies, už kurios teises "kovoję", sąskaita.

Ivardintas nutarimas iš tiesų yra TSRS Konstitucijos šeštojo straipsnio poįstatyminis normatyvinis aktas. Lietuvoje minėtas straipsnis pakeistas, o TSKP CK ir Ministrų Tarybos nutarimas tebegalioja. Valdžia atimta, o didelė neuždirta alga palikta. Nutarimo veikimą būtina nedelsiant sustabdyti.

Sunkokai kilo deputatų rankos, atisakant partijos valdžios. Ar kils dėl algos? Jeigu nepakiltų, - nebemokėkime: tegul bando bylinėtis teismuose (garantuoju, - neišdris, nes teismas gali paklausti, prie kurio konvejerio prakitavai, kaip tą produkciją eksportui gaminai?)

KALBĖKIME SU SAVO VAIKŲ IR VAIKAIŠIŲ VIENA GRAŽIAUSIŲ IR SENIAUSIŲ KALBŲ - LIETUVISKAI!

Juozas Šiaučiuolis

AKMENĖLI, PASAKYK

Akmenėli, šalia kelio, pasakyk, Ką matel ir ką girdėjai. Amžių vingiuos kas praėjo, Dieną naktį ką regėjai. Kas tuos ženklus tau idėjo Kas nuplovė tavo veidą, Kiek prajojo, kiek praėjo, Kiek pavargėlių sėdėjo. Aukso pasagom kas mindė, Kiek žirgų prie tavęs girdė Kas kardu į tave skėlė, Kiek prabėgo, nudardėjo... Akmenėli, šalia kelio, pasakyk, Sibirian kiek jų išvarė, Akmenėli, šalia kelio, pasakyk.

1968.08.18.

/Iš: "Gimtos Žemės Sauja"/

VIENOS VILNIAUS 16 METŲ STUDENTĖS LAIŠKAS ARTIMIESIEMS

Tetai Monikai ir dėdei Juozui -

"Pagaliau sulaukėme ir Vasario 16 d. Ši šventė praėjo labai gražiai. Ji buvo švenčiama visuose miestuose. Vilniuje įvyko minėjimas. Po minėjimo Katedroje vyko šv. mišios, skirtos jaunimui.

Katedros aikštėje buvo renkami kariniai bilietai tų žmonių, kurie juos norėjo atiduoti. Kariniai bilietai buvo metami į didelį karsą. Prie to karsto stovėjo žmogus, nežinau kas, su lazda rankose. O ant lazdos buvo taip pat užmauti bilietai. Vieni žmonės bilietus metė į karstą, kiti smeigė ant lazdos. Tėvelis taip pat atidavė savo bilietą. Buvo padėtos gėlės prie Basanavičiaus paminklo. Taip pat gėlės nešė padėti ir prie savanorių kapų Rasų kapinėse.

Buvo labai gražu. Mes visi lietuviai tikime, kad 1991 m. Vasario 16 d. sutiksime dar gražiau. Manome, kad 1991 m. Lietuva taps nepriklausoma.

Vasario 17 d. mes, aš su savo klase, eįome į Katedrą žiūrėti filmo apie Mozę. Taip, tai atrodo lyg menkinėkis, bet... Bet tais neteisėbės metais, taip tikrai niekada nebūtų įvykę. Mūsų klasė kiekvieną šeštadienį eina į Katedrą, apžiūrime ją. Buvome ir Katedros rūsiuose, mauzo- liejuje. Įėjimas ten uždraustas, bet mes, dėka vieno berniuko, kuris moko- si mūsų klasėje ir žada būti kunigu, įėjome. Dėka jo mes daug ką sužinojome.

Lietuva šiuo metu labai pasikeitusi. Į mokyklos programą įtrauktos pamokos, susijusios ir su sv. Rašto dėstymu.

Na, ir dar pora žodžių apie mano kelionę į Katedrą. To negalėjau pasakyti apie suaugusius. Einant pirmą kartą į Katedrą, atsioklaupė tik keli žmonės iš mūsų grupės. Kiti vaik- kai dar abejojo, klaupiti ar ne. Atsioklaupiau tik aš ir kelios mano draugės. Kitą šeštadienį nuomonė pasikeitė: visi įėjė atsioklaupė, kaip ir turėjo būti. Manau, kad šie faktai, nors ir iš mano gyvenimo, padės Jums įsivaizduoti dabartinę Lietuvą. Nors jaunimas ir yra labai drąsus, tai apie tėvelius aš to tikrai nepasakysčiau. Visa tai matoma iš dabartinės

DAINAVO BROLIAI

Dainavo broliai pagirye, Dainavo seserys kartu, Apie didvyri Partizaną, Apie jo žygį už gimtinę, Kurį jis gynė, kaip didvyris Vienišas, nuoga krūtine.

Dainavo broliai pagirye, Dainavo seserys kartu Apie blatają lėliją, Išdygusią nakties metu Ant Partizano kraujo lašo, Kuris užgėso pamažu su Vien atodūsiu giliu, Dar nesulaukęs laisvės ryto, Palaukėje ties berželiu.

Gimtojoj žemėj Pavarių Dainavo broliai pagirye, Dainavo seserys kartu Apie didvyri Partizaną, Leliją baltą ant jo kapo, Išdygusią nakties metu.

1969.6.15.

Lietuvos politinės situacijos, padėties.

Daugumas televizijos bei radijo laidų yra baigiami žodžiais: "Sudie!", "Su Dievu!", tad ir aš Jums tariau: Sudie, Mielieji!

KIRŠINK IR VALDYK!

"Atgimimo" Nr. 45 rašoma:

"VILNIAUS rajono Zujūnų apylinkės Vykdomojo komiteto patalpose susitiko- me su savo deputatu A. Brodavskiu.

Salė prisirinko pilnutėlė. Deputatas iš pradžių kreipėsi į susirinkusius lenkiškai, vėliau prakalbo rusiškai. Kalbėdamas vis tvirtino, kad lenkams būtina autonomija, kitaip bus nuskriausti rajone gyvenan- tys šios tautybės žmonės.

Kyla klausimas: kam naudinga mus kiršinti?

Daug metų mūsiškėje Buivydžiškių apylinkėje gy- vėna lietuviai, rusai, len- kai, ir visiems iki šiol užtekę vietos - sugyveno- me gražiai, vienas kitą gerbėme. Kas dabar pasid- arė, kad mažumai žmonių prireikė tos autonomijos?

Kam naudinga mūsų mylimą Lietuvėlę dalyti į autonomijas? O gal:

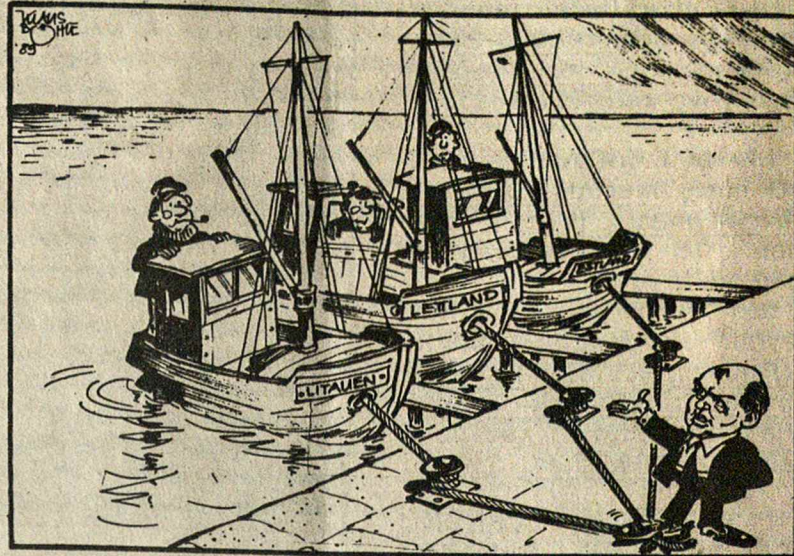
- Kiršink ir valdyk!

Nesuprantama. PUNSKE gyvena apie 5.000, VROC- LAVE - 7.000, o visoje LENKIOJE - apie 27.000 lietuvių, tačiau mūsų tautiečiai nespriešina lenkų kalbai. Visur įstaigose doku- mentacija tvarkoma tąja kalba. Tik kas 4 mėnesiai išėina VIENAS LIETUVIŠ- KAS LEIDINYS, o mūsų spaudos kioskuose mačiau net kokį SEŠETĄ jų lenkų kalba. Yra darželiuose lenkų vaikų grupių, yra lenkų vidurinių mokyk- lų, girdėjau, kad kažku- rioje aukštojoje mokykloje atidarytas skyrius ruošti specialistus lenkų kalba. Per radiją, televiziją jie turi savo laidas. Pasirodo, dar blogai. Juk ir patys lenkai pripažįsta, kad LIETUVOJE jie gyvena GERIAU, negu Ukrainoje, Baltarusijoje...

Gal ir teisingai rašė advokatas J. Aleksandravičius "Vakarinėse Naujienose" (1989.09.28), kad "len- kams Lietuvoje turėtų būti duodama tiek, kiek mūsų tautiečiams tenai, t.y. Len- kijoje, elgiamasi taip, kaip su mūsų tautiečiais tenai, ir pagaliau reikalaujama tiek, kiek reikalaujama tenai"...

Mokyt. T. Marčiulaitienė Buivydžiškės

KREIVI VEIDRODŽIAI

Susiruošėte plaukti?

• Trys sovietų gydytojai apžiūrinėja be sąmonės ligonį, atvežtą greitosios pagalbos automobiliu.

- Man atrodo, kad tai astmos priepuolis, - tvirtina pirmasis.

- Aš manyčiau, kad jis diabetikas, - nesutiko antrasis.

- Neverta ginčytis, kolegos: skrodimas parodys, kieno teisybė, - nuramino trečiasis.

• Klausimas: Kas yra komunizmas?

Atsakymas: Komunizmas yra tokia valdymo sistema, kuri savo techniką kasdieniniame gyvenime pasiskolino iš akmens amžiaus, savo socialinę struktūrą iš vergijos laikų, politinę sistemą iš feodalizmo, o darbininkų išnaudo- jimą, sako, iš kapitalizmo.

• Žaislai dabar tokie prašmatnūs, kad gali patys vieni savo tarpe žaisti.

• Jaunuolis, neseniai pabėgęs iš okupuotos Lietuvos, dalyvauja jo garbei suruoštame pobūvyje. Jis mažai kalba, bet labai susidomėjęs klausosi politinių komentarų, labai kritikuojančių Amerikos prezidentą ir vyriausybę. Atsargiai apsidairęs, jis savo kaimynui sušnibždėjo į ausį:

- Ar čia yra lietuviškas pagrindis?

AUDRA Travel CORPORATION

KELIONĖS Į LIETUVĄ 1990

Išvykimo datos:

GEGUŽĖS 6 (Finnair)
GEGUŽĖS 19 (Lufthansa)
GEGUŽĖS 30 (Air France)
BIRŽELIO 17 (Finnair)
LIEPOS 1 (Finnair)
LIEPOS 2 (Air France)
LIEPOS 3 (Lufthansa)

LIEPOS 4 (Air France)
RUGPJŪČIO 5 (Finnair)
RUGPJŪČIO 13 (AF ir LH)
RUGSĖJO 7 (Air France)
SPALIO 2 (Lufthansa)
GRUODŽIO 21 (Finnair)

GRĮŽIMO DATOS ĮVAIRIOS.

Kelionių trukmė grupėms - 10, 15, 20, ir 25 dienos

Kelionės vykstantiems privačiai - pagal pageidavimą (norintiems užsakome viešbučius)

Kelionių kaina su privačiais kvietimaisnuo \$1034,00

grupėmsnuo \$2100,00

Visos kelionės užsakytos per Maskvą. Vyksta derybos dėl tiesioginių skridimų į Vilnių. Deryboms pavykus ir surinkus pakankamai keleivių, visi skridimai bus tiesiogiai į Lietuvą. Todėl keleivių skaičių turime žinoti iš anksto.

Kviečiame nedelsiti ir užsakyti keliones kuo anksčiau.

Registraciją pradedame 1990 m. sausio 2 d.

SMULKESNIŲ ŽINIŲ TEIRAUKITĖS:

tel. (416) 769-2500, TELEX 06-967812, FAX (416) 763-6279

2100 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6S 1M7

Registracijos numeriai 2559030 ir 2475066

ORGANIZUOJU KELIONES:

Į DAINŲ IR ŠOKIŲ ŠVENTĘ VILNIUJE

nuo 1990 m. liepos 2-15 d. - Kaina \$2550.

Dar liko 2 laisvos vietos.

Skubėkite užsirašyti ir sutaupyti \$50.-

* Skrisime su KLM (Montreal-Amsterdam-Maskva-Vilnius - Leningradas) lėktuvu;

* Vienas žmogus gali vežti 64 kg. bagažo.

* Užsirašiusiems 120 dienų prieš išvykimą - \$50 nuolaida ir nemokamas bilietas į vieną šventės koncertą.

Parūpinu:

* Lėktuvo bilietus individualiai kelionei į Lietuvą ir kitas pasaulio šalis.

* Reikiamai datai bilietus į Kanadą, atvykstan- tiems iš Lietuvos.

* Dokumentus kelionei į Lietuvą arba atvykstan- tiems giminėms iš Lietuvos.

Kelionės organizuojamos per:

exotik

istaigą, turinčią Ontario ir Québec valdžios licenzijas.

L. Stankevičius,
1053 Cr. Albnel,
Duvernay, Laval, Qué.
Canada H7G 4K7,
Tel: (514) 669-8834

A.A. CENTRINĖS:
Montreal: 376-9230
Ottawa: 623-9977
Toronto: 489-3693
Hamilton: 522-8392

London: 438-1122
Windsor: 252-3842
Calgary: 287-2712
Winnipeg: 233-3501
Sudbury: 674-6217

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS.
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ!

Ateik į Lietuvių A.A. (Alcoholic Anonymous) grupės susirinkimą.

Skambinti: Juozui S.: 631-6834 (namų);
Henrikui N. 366-7770; Dainiui L. 768-9606.

C F M B

LIETUVIŠKA RADIO
PROGRAMA

RADIO 1410 MONTREAL

KIEKVIENĄ ANTRADIENĮ NUO 11:30- 12 val. nakties

Programos vedėjas: LIUDAS STANKEVIČIUS

1053 Albnel Cr. Duvernay, Laval, P.Q. H7G 4K7

Tel.: 669-8834

toronto

Lietuvių Namų Žinios

• LN Vyrų Būrelis narių metinis pobūvis vyks kovo mėn. 17 d. Bilietai gaunami pas V. Drešerį tel. 233-3334, A. Sukauską tel. 244-2790 ir Z. Revą tel. 251-9635.

• LN ir LABDAROS FONDO narių metinis-visuotinis susirinkimas įvyks kovo mėn. 18 d., sekmadienį, 2:30 val. p.p.

Bus prirenkami keturi nariai. Kadenciją baigia: K. Raudys, J. V. Šimkus, J. Šlėvinskas ir S. Vaštokas. Revizijos komisijoje kadenciją baigia A. Sukauskas.

• Tradiciniai VELYKŲ STALO pietūs-balandžio mėn. 22 d., LN Karaliaus Mindaugo menėje. Rengia LN Moterų Būrelis ir Lietuvių Namai. Bilietai bus gaunami kovo mėn. gale.

• Lietuvių Slaugos Namams auکوو: \$107.50 a.a. Jokubo Dagio atminimui - Lois Dagys; \$ 50 - Lois Dagys. Iš viso statybos fonde yra 162,866. Aukos priimančios PARAMOJE, PRISIKĖLIMO P-JOS KOOPERATYVE ir TALKOJE. Aukos atleidžiamos nuo valstybinių mokesčių.

Mokesčių pakvitavimai Lietuvių Slaugos Namų aukotojams išsiunčiami. Pastebėję klaidas, malonėkite pranešti LN raštinei tel. 532-3311.

• Sporto Klubas AUŠRA kovo mėn. 25 d., po 10:15 val. Mišių MUZIKOS STUDIJOS šaukia visų narių ir rėmėjų susirinkimą.

Susirinkimas svarbus, nes numatoma išrinkti naują valdybą, žvelgti į ateitį ir sudaryti ateičiai veiklos planus. Klubas Valdyba

• "NEUŽMIRŠKIME ALKANŲ" - vėjus tęsiasi. Prie įėjimo, Priskėlimo P-Jos bažnyčios prieangyje yra padėta dėžė, į kurią galima sudėti atsineštus negendamo maisto produktus. Parapijos Labdaros sekcija dėkoja visiems, prisidėjusiems prie šio artimo meilės darbo.

• ROMUVOS stovyklavietei reikia šaldytuvo laikyti pienui. Kas turi gerame stovyje naudotą šaldytuvą ir norėtų jį paaukoti, skambinkite Kastyčiui Batūrai tel. 239-8986. Skautai nuoširdžiai dėkoja!

london, ont.

Dalis Nepriklausomybės minėjimo dalyvių pirmoje eilėje iš kairės: prelegentė adv. J. KUARAITE-LASIEENė, nuoširdžiausias lietuvių draugas ukrainiečių veikėjas prof. dr. E.B. ROSLYCKY, lietuvių muziejaus archyvo vedėja dr. R. MAŽEIKAITĖ, Ontario istorijos draugijos pirmininkas Colin RENO, muz. R. VILJENĖ, klebonas kun. K. KAKNEVIČIUS, O. ŠVILPIENĖ ir Tomas KUPA laiką galėjo įvykti toks didelis pasikeitimas: nuo griežtos spaudos iki... dabartinės apytikrės laisvės. Didelę dalį jos paskaitos atspausdino pagrindinis Londono dienraštis THE LONDON FREE PRESS, vasario mėn. 12 d. laidoje, Joe Matyas straipsnyje, kurį čia ir cituoju:

LAISVĖS TROŠKIMAS TEBĖRA STIPRUS

Nepriklausomybės šventę Londono apylinkėse paminėjo vasario 11 d. Šiluvos Marijos bažnyčios patalpose. Bažnyčioje šv. Mišias atnašavo ir pamokslą pasakė klebonas kun. K. Kaknevičius. Savo pamokslą jis baigė malda: "Viešpatie, laimink kovotojus, laimink jų ryžtą, laimink ir mus, kad Lietuva būtų laisva". Pamaldų metu giedojo "Pašvaistės" choras, vadovaujamas muz. R. Vilienės. Taip pat giedojo ir grojo svečiai iš Lietuvos - ansamblis "Vilnius".

Minėjimas salėje pradėtas Kanados himnu ir kun. K. Kaknevičiaus invokacija: "Viešpatie, išklausyk mūsų maldas, kad laisvės troškimo liepsna nebūtų užgesinta, bet išliptų ant Lietuvos aukuro". Šią minėjimo dalį oficialiai atidarė KLB Londono apyl. pirmininkas P. Kuras, pasibėždamas, kad laisvės troškimo dvasia, kuri buvo stipri prieš 72 metus - yra nemažiau stipri ir šiandien.

Minėjime dalyvavęs fed. parlamento narys ir Kanados - Europos parlamentarų draugijos pirmininkas, pažadėjo informuoti apie įvykius Lietuvoje ir pasakė: "Nekomunistai kandiduoja daugelyje apylinkių, kurios sudaro daugiau 90 nuošimčių visų apylinkių. Ar jūs galite tai įsivaizduoti?" Miesto burmistrą Tom Gosnell atstovavęs alder-

manas Bernie Mac Donald paskaitė burmistro proklamaciją, skelbiančią Vasario 16-tąją LIETUVOS DIENĄ ir raginančią Kanados vyriausybę niekada nepripažinti Lietuvos okupacijos.

Turiningą ir įdomią paskaitą skaitė žinomoji Kanados lietuvių veikėja adv. Joana Kuraitė-Lasienė. Paskaita spausdinama atskirai.

Labai nuotaikingą programą atliko tautinių instrumentų ir liaudies dainų ansamblis "Vilnius", dalyvaujant pilnai salei klausytojų. Minėjimas baigtas Lietuvos himnu.

PAGRINDINĖS MINTYS IŠ JOANOS KURAITĖS-LASIENĖS PASKAITOS

Š.m. vasario mėn. 11 d. Kanados Londone įvyko pirmasis Nepriklausomybės minėjimas kartu su svečiais iš Lietuvos. Paskaitą skaitė žinomoji Kanados lietuvių veikėja adv. Joana Kuraitė-Lasienė, buvusi K.L.B. Krašto Valdybos pirmininkė, Baltų Federacijos p-kė, visuomeninių reikalų komisijos p-kė,ėjusi ir kitas svarbias pareigas. Jos paskaitos pasižymi kondensuotumu ir tiksliais pataikymu į taikinį. Todėl yra ir įdomios. Trumpu žodžiu...daug pasakytą.

Pirmiausiai ji pasidžiaugė, kad pirmą kartą Nepriklausomybės šventę mes, išeivijos lietuviai, galime švęsti kartu su Lietuvos atstovais, kas dar neseniai buvo visai neįmanoma. Ji pastebėjo, kad net sunku patikėti, kad per tokį trumpą laiką...

Tokias paskaitas mintis atspausdino minėtasis Londono laikraštis THE LONDON FREE PRESS. Prelegentė lietuviams priminė, kad išeivijos misija dar nėra baigta, kad ji ir toliau yra nemažiau reikalinga, ir skubiai reikalinga sustiprintomis jėgomis ir padidinta parama

IDOMI PASKAITA

Š.m. kovo mėn. 27 d., antradienį, 7 val. v.

Toronto Lietuvių Namų salėje

vyks paskaita: "MEDICINOS STOVIS LIETUVOJE" ir "PATARIMAI VYKSTANTIEMS Į TĖVYNĘ"

Paskaitą skaitys ir klausimus atsakys dr. chirurgas JUOZAS PRUŠINSKAS.

Paskaitoje bus aptariama dabartinis Lietuvos gyventojų sveikatos stovis, mediciniškos pagalbos sunkumai, galima užsienio lietuvių parama.

Visi kviečiami šioje paskaitoje dalyvauti.

Rengia: LN Kultūros Komisija.

Iėjimas - laisva auka.

Š.m. kovo mėn. 31 d., šeštadienį, 7 val.v.

Toronto Lietuvių Namuose.

ruošiamas dviejų žymių Lietuvos solisčių

Sigutės TRIMAKAITĖS ir Aldonos VILČINSKAITĖS

NUOTAIKINGAS

KONCERTAS

Akompon. - Leokadija PAULASKAITĖ.

PROGRAMOJE: operų arijos, duetai, romansai, giminės dainos ir kt.

Salė atidaroma 6 val.v.

Vaišės: sūris, vynas, kava ir pyragai.

IĖJIMAS - \$8.00 asmeniui.

Bilietai parduodami prie įėjimo. Dalis galimo pelno skiriama Lietuvos Tremtinių organizacijai.

Visi kviečiami dalyvauti šių iškilų solisčių koncerte ir paremti nukentėjusius Lietuvos tremtinius.

(Iššomis) Lietuvai. "Mūsų uždavinys yra jiems padėti. Be to, ir dar vienas labai svarbus mums egzaminas ateityje - įtikinti Kanados vyriausybę tuojau pripažinti Lietuvos nepriklausomybę"...kai tik ji pasireiškš.

Joana Kuraitė-Lasienė visai neabejoja, ar Lietuva bus nepriklausoma. Tuo savo giliu įsitikinimu ji ir užbaigė dėmesio vertą paskaitą:

"Yra vienas visai aiškus dalykas: nepriklausomybė

yra neišvengiama - lieka tik klausimas... kada ir kaip?."

Susirinkusieji nepagalėjo prelegentei gausių plojimų.

Šis minėjimas buvo vienas išpuodingiausių, nes jis pirmą kartą švestas su svečiais iš Lietuvos. Dienos mintis: "Baltijos keliu... laisvę!" Minėjimą vykusiai atžymėjo Londono CFPL ir Kitchener CKCO televizijos stotys ir dienraštis THE LONDON FREE PRESS. D.E.

hamilton

"TALKOS" 35 METŲ VEIKLOS APŽVALGA

J. V. ARČIUS

Lietuvių kredito kooperatyvai Kanadoje

Kanadoje veikia 4 lietuvių kredito kooperatyvai: Toronte PARAMA ir PRISIKĖLIMO PARAPIJOS, Montrealyje - LITAS ir Hamiltone - TALKA. Jų organizavimas pokario metais Kanadoje buvo labai sunkus, nes lietuvių tremtiniai atvykę iš Vokietijos, Anglijos ir kitų kraštų buvo neturtingi. Kooperatinių tikslų patrauklumas ir organizatorių veiklumas stiprino lietuvių susidomėjimą: kiekvienais metais, didėjo kredito kooperatyvų narių skaičius ir jų deponuojamos santaupos bei išduodamos paskolos. Šių kooperatyvų pagrindinis tikslas - ne pelno siekimas, bet patarnavimas nariams. Jie mokėjo aukštesnes palūkanas už indėlius ir emė žemesnius nuošimčius už paskolas, negu komerciniai bankai ir kitos finansinės institucijos.

Šiuo metu aukščiausiai minėti lietuvių kooperatyvai turi daugiau kaip 13.000 narių. Pagal 1981 m. statistikos gyventojų surašymo duomenis Kanadoje buvo rasta 18.240 lietuvių. Taigi, apie 70% lietuvių yra mūsų kredito kooperatyvų nariai. Kredito kooperatyvų nariai. Kredito kooperatyvų aktyvai arba valdomas turtas - 176 milijonai dolerių. Tai buvo atsiekta nuo pirmojo Lietuvių kre-

/nukelta į 7 psl...../

PARAMA

LIETUVIŲ KREDITO KOOPERATYVAS

MOKA:

9 1/2% už 90 dienų term. indėlius
9 3/4% už 6 mėn. term. indėlius
10 % už 1 m. term. indėlius
9 1/2% už 2 m. term. indėlius
9 1/2% už 3 m. term. indėlius
10 % už 1 m. GIC mėn. palūk.
11 1/4% už 1 m. GIC invest. pažym.
10 1/2% už 2 m. GIC invest. pažym.
10 1/2% už 3 m. GIC invest. pažym.
8 3/4% už RRSP ir RRIF ind. (variable rate)
11 1/4% už RRSP ir RRIF 1 m. term. ind.
10 1/2% už RRSP ir RRIF 2 m. term. ind.
10 1/2% už RRSP ir RRIF 3 m. term. ind.
8 3/4% už namų planą - OHOSP (v.r.)
8 % už taupymo sąskaitą
9 1/4% kasd. pal. sąsk. virš 10.000
6 1/2% už kasd. pal. čekių sąsk.

IMA:

už asmenines paskolas nuo... 13 1/4%
už nekilnojamo turto paskolas (mortgages): su nekeičiamu nuošimčiu (fixed rate)
1 metų 12 1/4%
2 metų 12 1/2%
3 metų 12 1/2%
su keičiamu nuošimčiu 1, 2 ar 3 metų... 11 1/4% (variable rate)
Asmenines paskolas duodame iki \$65,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto. Kitos paskolos: (Line of Credit) ir antrieji mortgičiai.

AKTYVAI VIRŠ 76 MILIJONŲ DOLERIŲ

Visų narių gyvybė apdrausta santaupų dydyje, bet ne daugiau \$2,000. Asmeninės paskolos mirties atveju apdraustos iki \$15,000. Nemo-kamas čekių ir sąskaitų patarnavimas. Gaunama piniginės perlaidos, kelionės čekiai (American Express).

KASOS VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v. po pietų; ketvirtadieniais ir penktadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 8 v. vakaro; šeštadieniais - nuo 9 v. ryto iki 1 v. po pietų

BŪSTINĖ: Lietuvių namai -

1573 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6P 1A6

TELEFONAS: 532-1149

PRISIKĖLIMO PARAPIJOS KREDITO KOOPERATYVAS

999 College St., Toronto, Ontario M6H 1A8
Telefonai: (416) 532-3400 ir 532-3414

KASOS VALANDOS: Pirmadieniais, antradieniais ir trečiadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 3.30 v.p.p.; ketvirtadieniais ir penktadieniais - nuo 9.30 v. ryto iki 8.00 v.v.; šeštadieniais - nuo 9.00 v. ryto iki 1.00 p.p.; sekmadieniais nuo 9.00 v. ryto iki 12.30 v.p.p. SKYRIUS ANAPILYJE: Sekmadieniais nuo 9.30 v. ryto iki 1.00 v.p.p.

MOKA UŽ:

90-179 d. term. ind. 9 1/2%
180-185 d. term. ind. 9 3/4%
1 metų term. indėlius 10 %
2 metų term. indėlius 9 1/2%
3 metų term. indėlius 9 1/2%
1 metų GIC-met. palūk. .. 11 1/4%
2 metų GIC-met. palūk. .. 10 1/2%
3 metų GIC-met. palūk. .. 10 1/2%
1 metų GIC-mėn. palūk. .. 10 %
RRSP, RRIF ir OHOSP.... 8 3/4%
RRSP ir RRIF-1 m. term. ind. 11 1/4%
RRSP ir RRIF-2 m. term. ind. 10 1/2%
RRSP ir RRIF-3 m. term. ind. 10 1/2%
Taupomąją sąskaitą 8 %
Kasd. pal. taupymo sąsk. 9 1/4%
Kasd. pal. čekių sąsk. iki... 5 1/4%

IMA UŽ:

Asmenines paskolas nuo 13 1/4%
Sutarties paskolas nuo 13 1/4%
Nekiln. turto paskolas: su nekeičiamu nuošimčiu
1 metų 12 1/4%
2 metų 12 1/2%
3 metų 12 1/2%
Su keičiamu nuošimčiu 1, 2 ir 3 metų 11 1/4%
Draudžiame asmenines ir sutarties paskolas iki \$15,000 ir narių gyvybę iki \$2,000 už santaupas laikomas šėry, čekių ir taupymo sąskaitose.

Duodame asmenines paskolas iki \$50,000 ir mortgičius iki 75% įkainoto turto vertės. Parduodame pinigines perlaidas (money orders) ir keliolikius čekius (traveler's cheques). Nėmame mokesčio už išrašytus čekius bei apmokamas įvairias sąskaitas.

AKTYVAI VIRŠ 44 MILIJONŲ DOLERIŲ

Mūsų tikslas - ne pelnas, bet sąžiningas patarnavimas

DAUGINIS

DRAUDA - INSURANCE

Walter V. Dauginis Insurance Broker Limited,

1613 Bloor St. West, Toronto, Ont. M6P 1A8

Dauginis - telefonai (416) 533-1121 (416) 822-8480

* GAISRO * AUTOMOBILIŲ * ATSAKOMYBĖS *

* GYVYBĖS * KOMERCINĖ *

Patarnavimas - greitas ir tikslus!

JEIGU GERI IR GALI GERTI - TAVO REIKALAS
JEIGU NORI NUSTOTI - MŪSŲ!

ATEIK Į LIETUVIŲ A.A. (Alcoholics Anonymous) GRUPĖS SUSIRINKIMĄ. SUSIRENKAME KIEKVIENĄ PENKTADIENĮ IŠGANYTOJO PARAPIJOS SALĖJE. (Skersai gatvės nuo pensininkų rūmų, 1610 Bloor St. West, kampas Indian Rd.) 7:30 val. v.

SKAMBINKITE Tel.: 487-5591

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

/.....atkelta iš 6 psl./

"TALKOS" 35 METŲ.....

dito kooperatyvo PARAMA įsisteigimo 1952 m., ne vien tik dėl valdybų narių aktyvumo, tarnautojų sąžiningumo, bet svarbiausia - narių pasitikėjimu lietuvių finansinėmis institucijomis - kooperatyvais, kurie jiems padėjo įsigyti kiln. ir nekiln. turta, saugiai ir pelningai laikyti savo sargtais įvairių rūšių sąskaitose bei naudotis įvairiais nemo-kamais bankiniais patarnavimais. Kooperatyvų finansinė parama padėjo išugdyti mūsų kultūrinės - visuomeninės organizacijos, kurios sudaro pagrindą lietuvių išlaikymui išivijoję.

TALKOS pirmieji žingsniai

Pagal Kanados statistikos surašymo davinius Hamiltone buvo rasta lietuvių: 1931 m. - 140; 1941 m. - 164; 1951 m. - 1067. Atvykęs į Hamiltoną kun. dr. T. Tada-rauskas 1948 m. pradėjo organizuoti VILNIAUS AUSROS VARTŲ PARPIJĄ, kurios bažnyčiai gautas pastatas sutvarkytas ir praplėstas 1953 m. Tuo pačiu metu pokario imigrantai lietuviai, atvykę į Hamiltoną, sumanus parapijos klebono pastangomis gavo pelningus darbus plieno, mašinų, vilnos ir medvilnės tekstilės fabrikuose. Parapijos bažnyčios pastogėje rado prieglaudą naujos lietuvių visuomeninės organizacijos, tautinių šokių, vaidintojų ir kitų meninių grupių vienetai. 1955 m. pagal statistikos duomenis Hamiltone gyveno 1220 lietuvių: 651 vyras ir 569 moterys.

PARAMOS kredito kooperatyvo sėkmingo 1952 m. įsisteigimo paskatinti, hamiltoniečiai susidomėjo šios ekonominės-finanšinės institucijos veikla. 1955 m. sausio 23 d. įvykusiame informaciniame susirinkime buvo išrinktas steigėjų komitetas: J. Kšivickis, E. Lengnikas ir E. Sudikas, kurie atliko kooperatyvo įsteigimo paruošimo darbus. Steigiamasis susirinkimas įvyko 1955 m. vasario 13 d., kuriame buvo išrinkti valdomieji organai: valdyba - 5 nariai, kredito komitetas - 3 nariai ir revizijos komisija - 3 nariai.

Pirmąją valdybą sudarė: J. Giedraitis - pirmininkas, A. Vainauskas - vice-pirm., P. Vaitonis - sekr., E. Lengnikas - išdininkas; A.V. Repčys - narys. Susirinkime buvo patvirtintas šio kooperatyvo lietuviškas pavadinimas - Hamiltono Lietuvių Kredito Draugija TALKA, kuris vėliau buvo pakeistas ir gavo oficialų pavadinimą - Hamiltono Lietuvių kredito kooperatyvas "TALKA".

Sunkiausia organizavimo našta teko TALKOS pagrindiniam iniciatoriui E. Lengnikui, kuris valdybos buvo išrinktas išdininku ir vedėju. Dar prieš čarterio gavimą, E. Lengnikas su dideliu entuziazmu pradėjo telkti narius. 1955 m. kovo 22 d. buvo gautas čarteris iš Ontario provincijos valdžios, kuriame buvo patvirtintas angliskas pavadinimas: TALKA/HAMILTON CREDIT UNION LIMITED. Tuo metu į TALKĄ įstojo 56 nariai, kurie įmokėjo į šerų s-tą \$1053.25.

Po tokios sėkmingos išangos, atrodė, kad TALKA

greitai augs indėliais ir nariais. Operacijos vyko tik sekmadieniais po pamaldų parapijos patalpose; kitomis dienomis - vedėjo Lengniko namuose, kurio portfelyje tilpo visi bankelio operacijų dokumentai. Daugelis lietuvių dar nebuvo prisigyvenę ir nesidomėjo bankelio veikla. Pirmieji 1955 metai buvo užbaigti su 95 nariais, aktyvai pasiekė \$10,177.00 ir išduota paskolų \$9,179.00. Sekantieji du metai vedėjui irgi buvo nelengvi, nes neturėjo pastovios būstinės raštinei. Tačiau bankelio "portfelinė" operacijos didėjo, įstojo naujų narių ir didėjo indėliai šerų sąskaitose. 1958 m. pavasarį išnuomotas kambarėlis miesto centre lietuvių notaro įstaigoje ir operacijų laikas pamažu didinamas. Šis pakeitimas teigiamai veikė TALKOS augimą ir 1960 m. vasario 6 d. minint, bankelio penkmetį, aktyvai jau buvo pasiekę \$215,753.00 su 389 nariais.

TALKA auga ir didėja

Pirmasis penkmetis buvo užbaigtas, igaunant pasitikejimą lietuvių tarpe. Apyvarta nuolatos augo ir narių skaičius didėjo. Pirmą penkmetį be atlyginimo operacijas vykdė E. Lengnikas, kuriam dažnai talkino valdybos nariai. Padidėjus pajamoms 1960 m. birželio 1 d. valdyba nutarė vykdyti bankelio operacijas pilną laiką: dirbti penkias dienas, o sekmadieniais - parapijos bibliotekos kambarėje. Nutarta E. Lengnikui, kaip vedėjui, mokėti nuolatinį atlyginimą ir išnuomotas atskiras kambarius raštinės reikalams. Plečiamos bankinės operacijos, įvedamos čekių sąskaitos ir nariai gauna teisę atsiskaitymui naudoti čekius. Didėjant operacijoms, nuomojamas kambarius lietuvių notaro patalpose pasidarė per mažas. 1962 m. liepos mėn. TALKOS raštinė persikėlė miesto centre į patogesnes patalpas. Vedėjui padėti 1963 m. pasamdomas nuolatinis tarnautojas.

Kas metai TALKA augo ir stiprėjo, išgydama vis didesnę pasitikejimą. Augimas nevyko didžiuliais šuoliais, bet pastoviai didėjo indėliais, paskolomis ir naujais nariais. Pirmasis dešimtmetis užbaigtas su 811 narių ir aktyvas su \$804,908.00. Prie šio bankelio išugdyto labai daug prisidėjo Kanados lietuvių laikraščiuose savaitiniai skelbimai ir informaciniai straipsniai. 1964 m. pradėtas leisti pusmečiiais specialus biuletenis, siuntinėjamas visiems nariams. Iki biuletenio Nr. 19 imtinai juos sumaniai paruošdavo apie TALKOS veiklą valdybos pirm. E. Sudikas. Iš viso jų buvo išleista 25.

1966 m. TALKA dėl didėjančių operacijų buvo priversta persikelti į didesnes patalpas. Tačiau ir šios nepatenkino visų bankelio reikalavimų. Vedėjas E. Lengnikas jau anksčiau įstaigojo valdybą pirkti nuosavą namą. Jo sumanymui prieštaravo Lietuvių Namų akc. bendrovė, kuri žadėjo įrengti bankeliui specialias patalpas. Pagaliau 1969 m. vasario 27 d. susirinkime išrinkta speciali namų pirkimo komisija ir tik po dviejų metų buvo surastas senos statybos namas Halmiltone, kurį valdyba 1971 m. birželio mėn. 15 d. nupirko už \$35,000 dol. Po didelio kapitalinio pertvarkymo ir remonto, TALKA persikėlė lapkričio mėn. į savas patalpas, patogias bankinėms operacijoms ir tarnautojams. Buvo įrengta autoalkštė narių patogumui.

Nuosavas namas, patogiai bei patraukliai nauja operacijų salė, malonus tarnautojų patarnavimas, bankinių operacijų atskaitomybės tvarkymas bei registravimas elektroniniais skaitytuvais itikino Hamiltono ir jo apylinkių lietuvių, kad šis lietuviškas bankelis siekia ne pelno, bet tik nori sąžiningai patarnauti. Taupytojai gavo aukštas palūkanas už indėlius įvairiose sąskaitose, o skolininkai mokė jo mažesnius nuosimčius už paskolas. Šiuo lietuvišku bankeliu, tiksliau banku, susidomėjo latviai ir estai, kurie tokių įstaigų neturėjo. Jie, sumokėję metinį Lietuvių Bendruomenės mokestį, įstojo nariais ir naudojos tomis pačiomis teisėmis, kaip ir lietuviai nariai. Po 25 metų veiklos, TALKA turėjo 2205 narius ir balanso aktyvai pasiekė 14,3 mil. dolerių. TALKOS vadovybė rūpinosi ne vien tik savo narių gerove, bet nepamiršo ir lietuvišką organizaciją, kurioms 25 metų laikotarpyje išmokėjo 98,561 do. pašalpų-aukų.

Pagrindiniai organizatoriai

TALKOS organizacinis darbas nebuvo užbaigtas gavus iš Ontario provincijos valdžios sekretoriaus leidimą-čarterį. Tai buvo tik juridiniai pagrindai, leidžiantis pradėti Hamiltono Lietuvių kredito kooperatyvo TALKA organizavimą, kuris užtruko 25 metus. Ši organizacinė darba vykdė rinkti valdomųjų organų nariai, kurie pasikirsė pareigomis, atliko jiems skirtus darbus. Svarbiausios pareigos buvo valdybos pirmininkų, išdininkų ir vedėjų, kurių aktyvumas ir sumanumas išaugino TALKĄ nuo centų iki milijonų dolerių.

Jau buvo minėta, kad TALKOS organizavimo pagrindinis iniciatorius buvo Ernestas Lengnikas, gimęs 1900 m. vasario 20 d. Kybartų valsč. Vilkaviškio apskr. pažangaus ūkininko šeimoje. Mokėsi Rytpriusiuose, Tilžės vokiečių gimnazijoje, dalyvavo Lietuvos nepriklausomybės kovose. Dirbo Žemės ūkio banke, Kaune. Po karo 1950 atvyko į Hamiltoną. Bankelyje, 19 metų laikotarpyje, 12 metų buvo pirmasis išdininkas ir vedėjas ir nuo 1967 m.

tik vedėjas 7 metus. Per tuos ilgus darbo metus atidavė visas savo jėgas ir sugebėjimus TALKOS ugdymui ir narių gerovei. Jo asmuo suaugo su šia lietuviška įstaiga kaip neatskiriama dalis. TALKĄ sėkmingai ir sumaniai veddamas, išaugino iki 5 mil. dol., perkėlė į nuosavus namus ir 1974 m. pasitraukė į pensiją. Valdybos prašomas sutiko likti patarėju. Š.m. vasario 20 d. E. Lengnikas sulaukė 90 metų amžiaus, per paskutiniuosius 35 metus neatsiskyręs nuo TALKOS ir kiekvieną dieną atvyksta į jos įstaigą padirbėti keletą valandų.

Pirmosios valdybos 1955-57 m. pirmininku buvo Juozas Giedraitis, gimęs 1892 m. Kybartuose. Tai šakota asmenybė: karys, pasiekęs pulkininko laipsnį, kūrėjas savanoris, dviejų Vyčio Kryžių kavalierius, visuomenininkas, paskaitininkas. Jo autoritetas Hamiltono lietuvių kolonijoje ir veikla TALKOS organizavime buvo labai reikšminga.

1958-59 m. antruoju valdybos pirmininku buvo A. Vainauskas, 20 metų dirbęs valdyboje nuo įsisteigimo pirmos dienos, eidamas vice-pirmininko pareigas.

Iš TALKOS valdybos pirmininkų ryškiausia asmenybė buvo Edvardas Sudikas, gimęs 1907 m. lapkričio 1 d. Baigęs Kėdainių gimnaziją ir Vytauto D. universitetą, Kaune vertėsi advokato praktika ir vėliau - Kauno miesto savivaldybės juriskonsultas. Nuo 1960 iki 1973 m. t.y. 13 metų, jis kaip pirmininkas vadovavo TALKOS veiklai. Lengvai valdė plunksną ir propagavo kooperatinę idėją Kanados lietuvių spaudoje. Jis redagavo ir paruošdavo pusmentinius TALKOS biuletenius. Pirmininkaudamas pasižymėjo kooperatinių reikalų supratimu, finansinių reikalų planavimu, ir rūpinosi kad bankelis taupiai ir saugiai tvarkytų narių indėlius ir išduotų nerizikingas paskolas. Jo pirmininkavimo metu TALKA stipriai augo ir balanso aktyvai pasiekė 4 mil. dolerių.

Šie pirmieji valdybų pirmininkai jau ilsisi amžinoje ramybėje sv. Jono lietuvių kapinėse. Jie liko labai ryš - kius pėdsakus TALKOS organizavimo ir jos veiklos istorijoje.

Prie TALKOS organizavimo savo darbais daug prisidėjo St. J. Dalius, kuris į valdybą buvo išrinktas 1957 m. ir ejo sekretoriaus pareigas iki 1966 m. ir nuo 1967 m. paskirtas išdininku. Jo 33 metų darbo įnašas TALKOS veikloje yra labai svarbus ne tik menesinių bei metinių apyskaičių paruošimuose, bet lietuvių spaudoje skelbiamais pranešimais ir veiklos aprašymais.

Sukaktuvinis 35 metų susirinkimas

TALKOS 25 metų veiklą užbaigė pirm. J. Krikštolaičio vadovaujama valdyba. Turėdama apie 2200 narių ir pasiekusi beveik 15 milijonų dolerių, ji buvo tvirta organizacija ir per eilę metų sąžiningai daug patarnavusi savo nariams ir stambiomis aukomis rėmusi Hamiltono lietuvių visuomeninę, kultūrinę veiklą.

Sekančiame dešimtmetyje, kuriam vadovavo valdybos pirm. J. Stankus, žymus Hamiltono kolonijos veikėjas TALKA infliacijos įtakoje pradėjo staiga augti indėliais, sudarydama investacinių rūpesčių, nes narių skaičius nedidėjo. Padidinus duodamų paskolų sumą ir pasinaudojus bankiniais investavimais, ji tvirtai žingsniais ėjo pirmųjų 25 metų nustatytomis gairėmis, sulaukus subrendusio vyro 35 metų amžių.

Š.m. vasario 24 d. šeštadienį, Jaunimo centro salėje įvyko 35-tasis metinis narių susirinkimas, kuriame dalyvavo apie 240 narių, Klevelando TAUPOS ir Toronto Prisi-kėlimo parapijos kredito kooperatyvų atstovai. Pirm. J. Stankus išanginėje kalboje pasveikino narius ir svečius, primindamas, kad šis skaitlingas susirinkimas sukvietas paminėti 35 metų veiklos sukaktį. Ypač širdingai pasveikintas steigėjas E. Lengnikas jo 90 metų sukakties proga, kuriam dalyviai audringais plojimais palinkėjo ilgiausių metų.

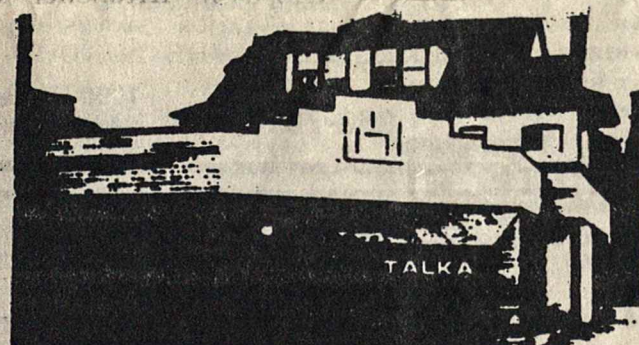
Finansinės veiklos apžvalgą padarė ižd. St. J. Dalius, supažindamas su 1989 m. gruodžio 31 d. balansavo daviniais ir pajamų-išlaidų apyskaitomis, paryškindamas jas paskutinio dešimtmečio daviniais. Balanso aktyvai pasiekė 31.6 mil. dol. padidėję per metus 2.6 mil. dol. ir per paskutinį dešimtmetį - 17 mil. dol. Svarbesnės aktyvų pozicijos: kasa ir investacijos bankuose - 8.2 mil. dol., asmeninės ir mortgicijų paskolos - 22.5 mil., kiln. ir nekiln. turtas - \$236,000.00. Pasyvai: narių indėliai - -30.2 mil. dol., rezervų fondai - 1.4 mil. dol. 1989 m. pajamų gauta 3.4 mil. dol., išlaidų - 3.1 mil. dol. Pelnas - \$264.287. Palūkanų nariams išmokėta 2.6 mil. dol. ir per 10 metų - 23.6 mil. dol.

TALKA buvo dosniausia aukomis lietuvių organizacijoms. 1989 m. ji išmokėjo aukų \$31,000.00 ir per 35 metus - \$242,800.00. Turi 2161 narių. Jų daugumą sudaro vyrenioji karta, kuriems pamažu išvykus į amžiną poilsį, narių skaičius mažėja.

Valdybos sudėtis: J. Stankus - pirmininkas, R. Kontenis - sekretorius. St. J. Dalius - išdininkas, ir nariai - P. Kanopa, J. Giedris. Vedėjas - R. Sakalas, kuriam padeda 5 nuolatiniai tarnautojai ir patarėjas E. Lengnikas. Po įvykusių rinkimų, valdybos sudėtis nepasikeitė.

Po susirinkimo nariai ir svečiai buvo pavaišinti St. Petkevičienės paruošta šilta vakariene, kavute ir pyragaičiais. Visi dalyviai patenkinti išsiskirstė į namus su gilia padėka valdomiesiems organams, vedėjui ir tarnautojams už sąžiningą ir lietuviškai malonų patarnavimą per 35 metus.

Vienintelis lietuvių bankelis Kanadoje
Išikūrus nuosavuose namuose —

HAMILTONO KREDITO KOOPRATYVAS
„TALKA“

830 Main Street East, Hamilton, Ontario L8M 1L6
Tel. 544-7125

AKTYVAI PER 31 MILIJONĄ DOLERIŲ

MOKAME UŽ:	IMAME UŽ:
kasd. pal. čekių sąsk. iki 5.5%	asmeninės paskolas 15.5%
santaupas 7.5%	nekiln. turto oask. 1 m. 12.75%
kasd. pal. taupymo s-ta 7%	nekiln. turto pask. 2 m. 12%
90 dienų indėlius 10%	Nemokamas čekių ir sąskaitų
1 m. term. indėlius 11%	apmokėjimo patarnavimas.
1 m. term. ind. mėn. pal. 10.5%	Nemokama narių gyvybės
3 m. term. indėlius 11%	drauda pagal santaupų
RRSP ir RRIF (pensijos) 8.5%	dydį iki \$2,000 ir
RRSP ir RRIF 1 m. 11%	asmeninių paskolų
RRSP ind. 3 m. 11%	drauda iki \$25,000.

DARBO VALANDOS: pirmadieniais, antradieniais ir ketvirtadieniais - nuo 10 v. ryto iki 5 v. p.p., trečiadieniais - nuo 10 v. r. iki 1 val. p.p.; penktadieniais - nuo 10 val. ryto iki 7 val. vakaro. Liepos-rugpjūčio mėnesiais uždaryta.

Dino VALYKLA
SPECIALYBĖS:

- BATŲ TAISYMAS
- DRABUŽIŲ PERSIUVIMAS
- ADYMAS AUDIMU
- MARŠKINIŲ SKALBIMAS
- UŽUOLAIŲ VALYMAS
- SAUGIJIMAS (STORAGE);
- ZOMŠAS

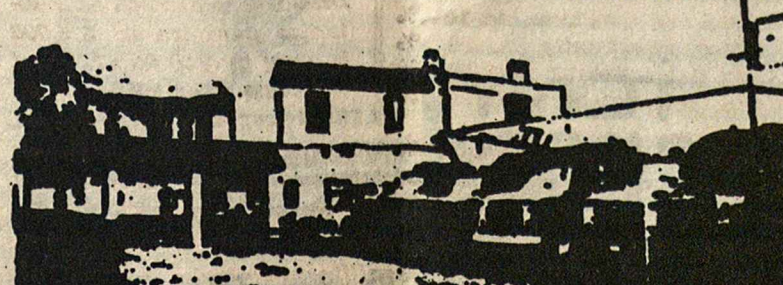
495-006 AVENUE, LaSalle
365-1143

7061 A CENTRALE, LaSalle
365-7146

2066 ALLARD, Ville Emard
766-2667

GUY RICHARD
ROOFER — COUVREUR
7725 George LaSalle

Geriausias patarėjas ir darbo atlikėjas stogodėgys
GUY RICHARD, kuris jau seniai lietuviams patarnauja.
Darbe atlieka sąžiningai ir priemonėmis kainomis.
Stogodėgimui ar taisymui skambinkite: **344-1470**

LEIDDOJIMO ĮSTAIGA

FUNERAL HOME
J.F. Wilson & Sons Inc.
123 Maple Blvd. 5784 Verdun Av.
Chateauguy, Que. Verdun, Que.
Tel: 691-0763 Tel: 767-9956
MODERNIOS KOPLYČIOS

MIRUSIEJI:

● **GORIENĖ - NEVERAUS-KAITĖ** Pranciška staiga mirė kovo 11 d., sulaukusi 77 m. amžiaus.

Liko vyras Izidorius, duktė Bronė Spudulienė su šeima.

Palaidota iš Aušros Vartų P-jos bažnyčios Notre Dame des Neiges kapinėse.

Užsiojauta artimiesiems.

● **JUOZINIS** rengia **NERINGOS** Jūrų Šaulių Kuopa kovo mėn. 18 d., po pamaldų, AV Parapijos salėje. **VISI** kviečiami.

● **NIDOS** Klubas kviečia visuotinę susirinkimą kovo mėn. 25 d., 12 val. p., AV P-jos salėje.

● AV Parapijoje, Didžiąją Savaitę prieš Velykas rekolekcijoms vadovaus kun. Kastytis Ramanauskas iš Čikagos.

● Rekolekcijas Šv. Kazimiero P-joje praves kovo 23, 24 ir 25 d. d. kun. **Aloyzas Volskis**, svečias iš Lietuvos

● **JUOZINIŲ PIETUS** rengia "Neringos" Jūrų Šaulių Kuopa po 11 val. pamaldų AV P-jos salėje. Visus maloniai kviečia atsilankyti.

MONTREALIO MERGAIČIŲ CHORAS jubiliejiname ir kasėtos pristatymo koncerte A.V. Parapijos

PADĖKA

Brangiam ir mylimam vyrui

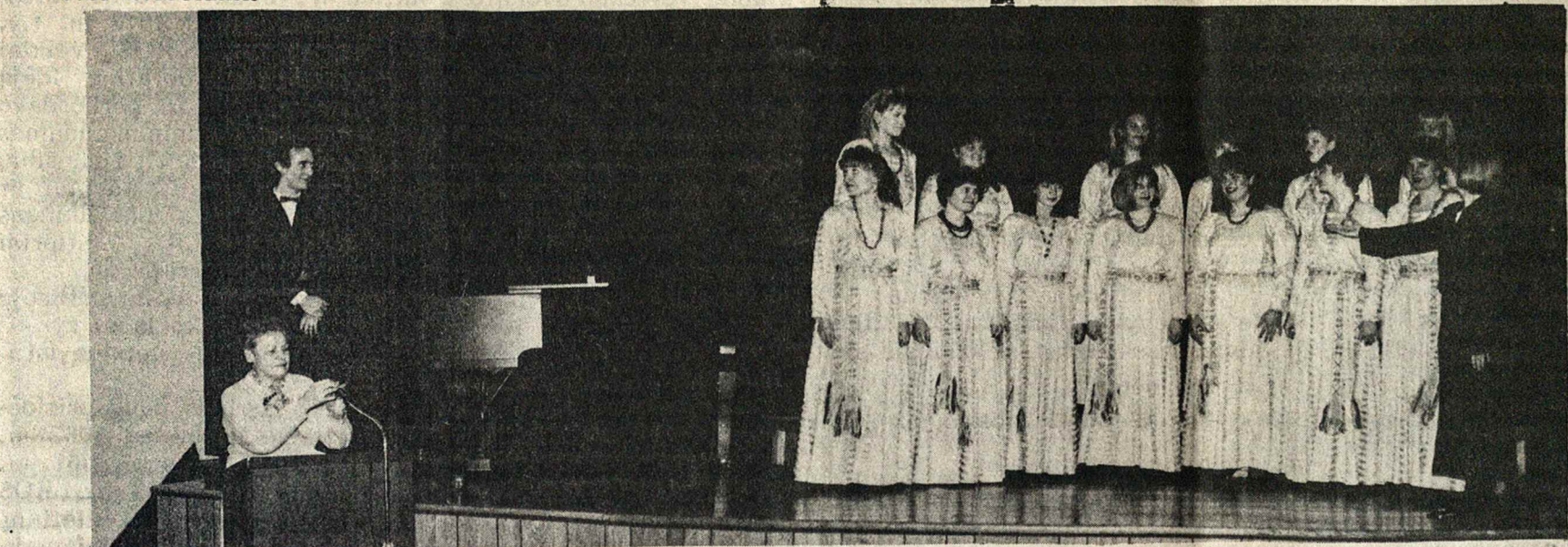
a. a. **ALEKSANDRUI JURGUČIUI**

iškeliauvus į amžinąjį poilsį vasario 15 d., 1990 m. širdingai dėkoju kleb. kun. J. ARANAUSKUI, SJ., ir kunigams Izidoriui SADAUSKUI, kun. Aloyzui VOLSKIUI už šv. Mišias ir palydėjimą į kapines.

Dėkoju visiems atsilankiusiems į šv. Mišias ir laidotuvių apeigas.

Dėkoju už gražias gėles ir aukas Mišioms už Velionio sielą -

Giliai nuliūdusi žmona **LIUDA**, giminės ir artimieji,

salėje 1990. II. 4 d. su dirigente ir vadove Ingrid Tark dešinėje ir Jeff Fisher ir administratore Jadvyga Baltuonienė kairėje. Nuotrauka A. Mickaus.

● Kovo mėn. 12 d., sekančią po įvykusių rinkimų ir NEPRIKLAUSOMYBĖS paskelbimo Lietuvoje dieną, "NL" Redakciją kreipėsi norėdami gauti daugiau žinių CBC Radijo stotis ir "THE GAZETTE" laikraščio korespondentai.

Tą pačią dieną į redakciją atvyko minėto laikraščio korespondentas ir foto reporteris, o radijo stotis perdavė poros minučių pasikalbėjimą su Birute Nagienė. Korespondentai sakė, jog atsivertę telefonų knygą, susirado mūsų laikraščio numerį, o kiti kreipėsi, nes nepasiekė namuose mūsų Apylinkės pirmininko.

Rezultate iš 1½ valandos trukusio pasikalbėjimo laikraštis pakliuvo ir nuotrauka, ir, kad ir labai sutrumpintas, interviu.

Ko dabar reikia? Pasikambinti į "The Gazette" ir padėkoti už dėmesį LIETUVAI ir už pasikalbėjimą. "The Gazette" tel: 282-2790. Kuo daugiau mūsų skambins, tuo labiau palaikysime dėmesį Lietuvos reikalams.

● **PASISKUBINKIME** prisidėti prie "VAGOS" Leidyklos **VAJAUS!** Ši leidykla ruošia spaudai atsiminimų knygą **PARTIZANAI** ir dar vieną iš tremtinio gyvenimų. Taip pat, paskelbta, kad bus spausdinama ir paskleisti Lietuvoje mūsų šiaurės Atlanto gyvenančių mokslininkų ir rašytojų darbai. Spausdinimo priemonės reikia skubiai sumoderninti. Čekius siųsti B. Nagienės vardu, kitoje pusėje pažymint, kad tai "Vagos" Leidyklai skiriama. Siųsti "NL" Redakcijos adresu.

"NIDOS" KLUBO POBŪVIS Lietuvių Žvejotojų ir Medžiotojų Klubas NIDA per eilę metų surengęs tradicinius pobūvius-pietus ir šiemet pakvietė visus į AV P-jos salę vasario mėn. 25 dieną. Ta diena sutapo su Užgavėnėmis, tad po NIDOS p-ko St. Remeikio svečių pasveikinimo apie Užgavėnių kai kuriuos (daug kam primirštus) papročius papasakojo Augustinas Mylė. Malonu buvo prisiminti ar ir ką naujo sužinoti apie tas vaizdingas, kadaise plačiai vykdomas mūsų Tėvynėje, Užgavėnių žaidynes.

Po to Jonas Remeikis, labiau buvęs žinomas kaip pramoginio orkestro vadovas ir muzikantas, dabar turėjo progą parodyti savo muzikalumą, pagrodamas akordeonu pykę įvairių

kūrinių, užsitar naudamas daug šiltų plojimų.

"Žvejų žvejui" - kaip pavadino Tėv. kun. J. Kubilių A. Mylė, palaiminus žuvį, žvejus, stalus ir valgytojus, šeiminių talka- E. Kirsutienė, M. Grinkienė, M. Razanienė ir M. Šiaučiulienė maloniai vaišino svečius. Nešė skanią žvejų lydekieną, bulves su spirgučiais, virtinukus ir dar priedo- blynus. Skani buvo ir karšta kava su pyragais. Už svečių stalo matėme ir kun. kleb. J. Aranauską, SJ, kleb. kun. St. Šileiką, SDB, svečių ir viešnių iš Lietuvos bei šiaip nemažą, arti 80 dalyvių, būrį.

Bevalgant ir besišnekučiuojant, buvo pravesta loterija.

Pobūvy padėkos žodžiu užbaigė vyr. šeiminių G. Remeikienė.

PARDUODAME APARATŪRA, TINKAMĄ LIETUVAI:

video kameras, video įrašymo aparatus, televizijos, radijo, magnetofonus, bevielių telefonų gausite papigintomis kainomis pas: **R/C LEON SERVICE**, 5887 Sherbrooke St. W. Montreal tel.: (514) 488-3363

Toronto tel.: (416) 886-7659

Aparatai yra šių firmų: Toshiba, Akai, Aiwa, National Panasonic M7, GVC, NEC, Sony, Sanyo.

Two kassete radio - \$129.- Video nuo \$399.-
Video camera : \$1499.-

Maurice Electrique Ltee

ENTREPRENEUR ELECTRICAL
ÉLECTRICIEN CONTRACTOR

MAURICE ANTONIUK - ELEKTROS ŠILDYMO SPECIALISTAS

102A, ALLION
LASALLE, QUÉ. H8P 2C5

TEL: 366-5484

Maurice Kaplan
KAILIŲ SIUVĖJAS

- Didelis pasirinkimas gatavų paltų
- Saugojimas vasaros laiku (Storage)
- Toliau ir remodeliuojami
- Siuvu ir parduodu.

1449 rue St. Alexandre,
Suite 500 A.
Montreal, P.Q. H3A 2G6

Telefonai:
844-7307 ir 288-9646

TONY PHOTO STUDIO

PORTRAITS
PASSEPORT - COMMERCIAL
MARIAGE - WEDDINGS

5220 Queen Mary Rd. Suite 8
TONY LAURIAITIS
Montreal, P.Q. H3W 1X5 Tel.: 481-4408

LITAS

**MONTREALIO LIETUVIŲ
KREDITO UNIJA**

1475 De Séve, Montreal, Qué., H4E 2A8

TEL.: 766-5827; 766-5830

SKYRIUS: 3907 A Rosemont Blvd.

VISI BANKINIAI PATARNAVIMAI

AKTYVAS - virš \$26,000,000 REZERVAS - virš milijono

MOKA UŽ:

Certifikatus	11½%	Taupymo - special.	7 %
Term. indėlius:		Taupymo - su gyv. dr.	6½%
1 metų	10½%	Taupymo - kasdienines	6½%
180 d. - 364 d.	10 %	Einamos sąsk.	4½%
120 d. - 179 d.	9½%	RRIF - RRSP - term.	11½%
60 d. - 119 d.	9½%	RRIF - RRSP - taup.	8 %
30 d. - 59 d.	9½%		

IMA UŽ:

Nekilnojamą turtą - nuo 13% Asmenines - nuo 13½%

VĖLYVIAUSIŲ PROCENTŲ INFORMACIJA "LITE"

VISI PATARNAVIMAI NEMOKAMI

KASOS VALANDOS

1475 De Séve	3907 A Rosemont
Pirm. Antradien. Treči.	9:00 - 3:00
Ketvirtadieniais	12:00 - 8:00
Pentadieniais	10:00 - 6:00
	2:00 - 6:00

KNYGOS IŠ LIETUVOS

Norintieji išsigyti "VAGOS" ir "MOKSLO" leidyklų išleistų knygų Lietuvoje, gali kreiptis į tų leidyklų atstovą Kanadoje ir JAV-ėse, **Liudą Stankevičią**, 1053 Albalan Cr., Duverney, Laval, P.Q. H7G 4K7, Tel.: 669-8834.
"Svyturio" metinė prenumerata oro paštu - \$42.-

Les Peintures Perez Painting

RESIDENTIAL - COMMERCIAL - INDUSTRIAL
STUCCO & WALL PAPER

D. Perez
President

Tel.: 365-6444

2422 MENARD - LASALLE
P. QUE H8N 1J5

**LASALLE
AUTOMOBILE INC.**

- * Automobilių nuoma
- * Naujų ir vartotų pasirinkimas
- * Pardavimas
- * Aptarnavimas

Dodge Chrysler
Camions Dodge Trucks

366-7818

1050 Lapierre
coin La Vérendrye

Member

Foto M.L.S.
SISTEMA

D. N. BALTRUKONIS

IMMEUBLES - CLASSIC INC.

NEKILNOJAMO TURTO VISAPUSIŠKAS
PATARNAVIMAS - PIRKIMAS - PARDAVIMAS
445 Jean Talon W. Suite 305, Montreal, P.Q.
Tel: 273-9181 Namų: 737-0844

GREITAS IR TIKSLUS PATARNAVIMAS

PETRAS ADAMONIS

Tel. Bus.: 722-3545
Res.: 256-5355

C. I. B.

GAISRAS * AUTOMOBILIAI * ATSAKOMYBĖ * GYVYBĖ
ADAMONIS INSURANCE AGENCY INC.

3907 A ROSEMONT BLVD. MONTREAL, QUE. H1X 1L7

MONTREAL ENTERPRISES Reg'd

DRAUDA VISŲ RŪŠIŲ

6695 - 35-th Ave., Montreal, P.Q. H1T 3A6

ALBERTAS NORKELIŪNAS, B.A. C.S.C., I.B.

TEL. BUS.: 727-3120 REZ.: 376-3781

TEL.: (514) 767 - 4690

VINCAS PIEČAITIS

1265 LECLAIR, VERDUN, P.Q. H4H 2M4

JONAS & CÔTÉ REALTIES

NEKILNOJAMO TURTO PATARNAVIMAS

TRANS QUEBEC SIDINGS LTD

ALUMINIJAUS DURYS, LANGAI, STOGELIAI,
APKALIMAI ALUMINIUMŲ, PLIENU, PLASTINĖ
MEDŽIAGA. DARBAS GARANTUOTAS IR
APDRAUSTAS.

SAVININKAS: John OSKOWICZ

3351 Belair St., Montreal, Que., H2A 2A5
Telefonas: 721-9496

PARŪPINAME
Japonų firmų **VIDEO MAGNETOFONUS (VCR)** ir **VIDEO FILMAVIMO KAMERAS**, tinkamas naudoti Lietuvoje. Turime pavyzdžių. Galima atsiimti ir Toronto.
ADAMONIŲ ŠEIMA,
Tel.: (514) - 256-5355.

Dr. JONAS MALISKA
Tel.: 866-8235
Dr. MICHEL HUYNH
Tel.: 866-9297
D.D.S.
DANTŲ GYDYTOJAI-CHIRURGAI
1440 St. Catherine St. W. Suite 600
Montreal, P.Q. H3G 1S5

Dr. PHILIP STULGINSKIS
Dental Surgeon,

DANTŲ GYDYTOJAS-CHIRURGAS
8606 Centrale, (kamp. 45 Av.)
Suite 209, LaSalle, Qué.
H8P 1N5. Tel. 364-4658.

Dr. Gaston BÉRARD, D.M.D.
Dantų gydytojas - chirurgas
466 A. boul. des Laurentides
Pent View, Laval, H7G 2V1
(Prie boul. Concorde)
Skambinti Tel: 662-1177

M. CUSSON VAISTINĖ
7635 Central St. Ville LaSalle, P.Q. H8P 1L2

Atidaryta kasdien nuo 9 - 10 v.v.
Šeštadieniai: nuo 9 r. - 9:30 v.v.
Sekmadieniai: nuo 10 r. - 9:30 v.v.

Tel.: 366-9745 ir 365 - 0505

DR. A. S. POPIERAITIS
B.A. M.D. M.Sc. L.M.C.C. F.R.C.S. (c)

MEDICAL ARTS BUILDING
1538 Sherbrooke St. W. Suite 215, Montreal, Qué., H3G 1L5
Tel.: 931-4024

Notarai

J. BERNOTAS - RŪTA POCAUSKAS
Suite 1143, Sun Life Building
1155 rue METCALPE, Montreal, Qué., H3B 2V6
Tel. (514) - 871-1430